

Mondiale identiteit in Nederland: de invloed van interculturele ervaring en de rol van financiële onzekerheid

Bachelor-eindwerkstuk Sociologie

Mees Doesburg, S4930746

Onder begeleiding van Rita Smaniotto

Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

4 juni 2025

Abstract

Met een toename in contact over landsgrenzen heen ontwikkelt de manier waarop we naar onszelf en anderen kijken. De mogelijkheid om in contact te staan met mensen aan de andere kant van de wereld levert uitdagingen op maar is ook een potentieel tot verdere verbinding. Gebleken is dat mensen zich onder invloed van globalisering weten te identificeren met mensen elders op de wereld, waarbij verschillen in etniciteit of cultuur niet relevant zijn. Dit wordt mondiale identiteit genoemd. In dit onderzoek wordt onder een aselechte steekproef van 1070 autochtone Nederlanders, uitgevoerd door het LISS-panel, de invloed van twee factoren op mondiale identificatie onderzocht. Hierbij wordt gecontroleerd voor geslacht en opleidingsniveau.

In de eerste plaats wordt onderzocht wat de invloed is van interculturele ervaringen op het ontwikkelen van een mondiale identiteit. Al sinds de contacthypothese van Allport (1954) is bekend dat contact met leden van andere groepen positieve houdingen in de hand werkt en vooroordelen doet afnemen. Verwacht wordt dat het opdoen van meer interculturele ervaringen in Nederland verband houdt met een hogere mate van mondiale identificatie.

In de tweede plaats wordt onderzocht wat de rol is van financiële onzekerheid op dit verband. Verwacht wordt dat financieel onzekeren zich minder sterk mondiaal zullen identificeren bij het opdoen van interculturele ervaringen dan mensen die deze zekerheid wel hebben.

In lijn met de eerste hypothese is gevonden dat Nederlanders die meer ervaring hebben met andere culturen zich sterker verbonden voelen met de wereld. Ook is gebleken dat financieel onzekeren zich minder snel mondiaal zullen identificeren. Het onderzoek benadrukt hiermee het belang van inkomensongelijkheid op het achterblijven van een sterkere mondiale verbondenheid in Nederland. Echter, tegen de verwachting in is geen interactie-effect aangetoond. Het onderzoek levert geen bewijs dat ervaring met andere culturen in mindere mate leidt tot mondiale identificatie voor mensen die financiële onzekerheid ervaren. Verder onderzoek zal zich moeten ontfemen over de wijze waarop financieel onzekeren minder in staat zijn zich mondiaal te identificeren.

1. Inleiding

In een span van slechts veertig jaar hebben ingrijpende technologische ontwikkelingen onze perceptie op de wereld drastisch doen veranderen (Lockwood & Redoano, 2015). Dit is allereerst zichtbaar in de digitalisering van het sociale contact. Nooit eerder waren de mogelijkheden en middelen om met elkaar in contact te staan zo divers als in de huidige tijd. Fysieke afstand vormt niet langer een beperking. Digitaal contact is makkelijker en sneller dan fysiek contact. Van de jongeren in Nederland was in 2023 eenennegentig procent actief op een digitaal platform, voor ouderen steeg het gebruik hiervan met drieëndertig procent ten opzichte van 2013 (CBS, 2025). Behalve in het persoonlijke contact is ook op andere manieren de globalisering zichtbaar. Uitwisseling van culturele elementen gaat als gevolg van grote bedrijven, entertainment en communicatie platformen als Instagram en YouTube steeds vaker over landsgrenzen heen en herdefinieert daarmee culturele afbakeningen. Steeds meer van ons maken gebruik van dezelfde vormen van entertainment, kopen kleding bij dezelfde multinationals en putten kennis uit dezelfde – gedigitaliseerde - informatiebronnen.

Sociaal psychologisch onderzoek levert bewijs dat onze deelname aan mondiale netwerken als gevolg van globaliseringsprocessen van invloed is op onze groepsidentiteit. Globalisering beweegt onze cultuur en daarmee ook de wijze waarop we onszelf definiëren. De werking van onze groepsidentiteit verklaart waarom we door deelname in mondiale netwerken eerder bereid zijn samen te werken met mensen elders op de wereld. De “kosmopolitische hypothese” van Grimalda et. al (2018) laat zien dat onderdeel zijn van een mondiaal netwerk leidt tot een hogere solidariteit en samenwerking op wereldniveau doordat onze identiteit zich uitbreidt. Contact met leden uit andere culturele groepen daagt ons uit onze oude identiteit te herzien en in te ruilen voor een inclusieve vorm waarin we gelijkenis ervaren met méér mensen. Deze vorm van groepsidentificatie wordt mondiale identiteit genoemd: “the extent to which people feel close to human beings all over the world, care about them, and perceive them as an ingroup” (Sparkman & Hamer, 2020, p. 122). Het is een groepsidentiteit die breder en omvattender is dan een nationale groepsidentiteit; een inclusieve vorm van identificatie waarbij geen onderscheid wordt gemaakt op basis van ras of etnische afkomst. Mensen die zich mondiaal identificeren voelen een sterkere behoefte hulp te verlenen aan inwoners van derdewereldlanden (Sparkman & Hamer, 2020) en zijn bezorgd om het waarborgen van mensenrechten (Sparkman & Eidelman, 2018).

Dit onderzoek richt zich in de eerste plaats op de invloed van interculturele ervaringen, een specifieke vorm van intergroepscontact, op de vorming van een mondiale identiteit. De ‘kosmopolitische hypothese’ van Grimalda et. al (2018) laat zien dat mondiale identificatie voorkomt uit een toename in contact met leden uit andere culturen. Het is de interculturele ervaring gedefinieerd als ‘het opdoen van ervaring met andere culturen; zowel contact met leden van deze groepen als ervaringen met culturele elementen er uit’. (Sparkman & Eidelman, 2018), die een mondiale identiteit mogelijk maakt.

Intergroepscontacttheorieën die zich baseren op het werk van Allport (1954) hebben het belang van

persoonlijk contact aangetoond. We geven de voorkeur aan datgeen wat bekend is over dat wat onbekend is (Allport, 1954; p. 41). Hierbij speelt een rol dat

Onder invloed van globalisering is persoonlijk contact niet langer de enige manier waarop we in contact staan met andere culturen. Bekend is dat ook mensen die veel in aanraking komen met elementen uit andere culturen, zoals film en muziek, zich meer verbonden voelen met de wereld (Sparkman & Eidelman, 2018). Interculturele ervaringen zijn systematisch in verband gebracht met een afname in vooroordelen en een toename in positieve houdingen naar leden van andere groepen.

Echter, niet iedereen behoort tot deze ‘cosmopolitan individuals’ (Allport, 1954). Enkel geconfronteerd worden met meer mondiale invloeden is niet genoeg voor meer tolerantie; om de culturele invloeden te omarmen is begrip en inzicht van de ‘ander’ nodig. Allport schreef hierover: “(...) *contact must reach below the surface in order to be effective in altering prejudice*” (Allport, 1954; p.264).

Ondanks dat de Nederlandse samenleving cultureel diverser is geworden (SCP, 2024) is dit niet gepaard gegaan met een hogere mate van tolerantie (Vedder, Wenink & van Geel, 2017). In Nederland zijn veel ontwikkelingen die laten zien dat veel mensen op contrasterende wijze omgaan met de culturele invloeden. De hang naar populistisch partijen groeit en er is een toenemende polarisatie zichtbaar over immigratiebeleid (Kešić & Duyvendak, 2019). De populistische retoriek van deze partijen levert in het bijzonder kritiek op globaliseringsprocessen en de toenemende invloed van externe culturele invloeden op de Westerse verzorgingsstaten. Dit laat zien dat interculturele ervaringen verschillend worden beleefd en niet voor iedereen dezelfde uitwerking hebben. Een groot deel van de Nederlanders valt binnen de groep van de ‘reactant individual’s (Grimalda et. al, 2018). In plaats dat zij zich mondiaal identificeren als gevolg van globalisering vertonen ze juist een toenemende hang naar traditional waarden en de lokale gemeenschap. Voor deze personen leiden interculturele ervaringen niet tot een afname aan vooroordelen maar juist een stijging ervan.

In dit onderzoek wordt gekeken naar een specifiek soort ‘react individual’, namelijk mensen die financiële onzekerheid ervaren. Ondanks dat armoede in Nederland de afgelopen jaren is afgenomen (CPB, 2024, 1) is er nog steeds sprake van economische ongelijkheid (CBS, 2024, 2). Verwacht wordt dat individuen die veel financiële onzekerheid ervaren zich bij het opdoen van interculturele ervaringen in mindere mate mondiaal zullen identificeren. Financiële onzekerheid is gedefinieerd als ‘the anxiety produced by a lack of economic safety, i.e., by an inability to obtain protection against subjectively significant potential economic losses’ (Rebecchi & Rhode, 2023). Het zijn vooral de mensen die een lage mate van zekerheid ervaren die hierdoor minder diepgang ervaren in het intercultureel contact. Dit komt doordat zij dit contact opvatten als een bedreiging op hun identiteit (Rebecchi & Rhode, 2023). Verwacht wordt dat het ontbreken van diepgaand contact met andere culturen verklaart waarom deze angst zich uit op etnische minderheden.

Samengevat heeft dit onderzoek als doel aan te tonen of interculturele ervaring onder Nederlanders mondiale identiteitsvorming kan verklaren. Door de invloed van financiële onzekerheid op dit verband

vast te stellen, hoop ik bij te dragen aan verder onderzoek naar de negatieve invloed van financiële ongelijkheid. Die ongelijkheid belemmert het creëren van een toleranter en inclusiever Nederland en daarmee meer mondiale verbinding. Dit terwijl mondiale verbinding een cruciale voorwaarde is voor het oplossen van de grote collectieve vraagstukken van deze tijd (Rabanni, 2019). De eerste onderzoeksvraag luidt: *‘wat is de invloed van interculturele ervaringen op mondiale identiteit?’*, de tweede onderzoeksvraag luidt: *‘Is de invloed van interculturele ervaringen op mondiale identiteit anders voor mensen met een hoge mate van financiële onzekerheid dan voor mensen met een lage mate van financiële onzekerheid?’*

2. Theoretisch kader

2.1 Het verband tussen interculturele ervaring en mondiale identiteit

Om te begrijpen hoe interculturele ervaringen mondiale identificatie bevordert kan gekeken worden naar het bredere veld van intergroepscontacttheorieën. Gordon Allport liet in zijn *The Nature of Prejudice* (1954) zien dat de belangrijkste verklaring voor een afname in vooroordelen naar anderen ligt in het intergroepscontact. Veel Westers sociaal psychologische onderzoeken heeft aanvullend bewijs gevonden voor Allport's werk - ook wel de Contact Hypothese genoemd (e.g. Dovidio, Gaertner, & Kawakami, 2003; Pettigrew & Tropp, 2006). Deze theorieën geven antwoord op de vraag hoe door toedoen van sociaal contact vooroordelen afnemen en houdingen naar leden van andere groepen verbeteren. Wanneer dit contact plaats vindt tussen leden van verschillende culturen kan het hierbij ook de ontwikkeling van kosmopolitische waarden in de hand werken (Römpke et. al, 2019; Sparkman & Scott, 2018; Buchan et. al, 2009). De belangrijkste theorie die wordt gebruikt is het zogeheten *Common Ingroup Identity Model* (CIIM) (Gaertner & Dovidio, 2000; Dovidio et al., 2009). Het CIIM beschrijft de psychologische mechanismen die ten grondslag liggen aan het in- of uitsluiten van anderen; het wij-zij denken. Het helpt te begrijpen onder welke condities we andere gaan zien als onze gelijken. Dit proces kan zich net zo lang voortzetten tot het punt dat we ons mondiaal identificeren, op dat moment is er geen *outgroup* maar alleen nog maar een *ingroup*.

Een belangrijk en veelgenoemd mechanisme om dit te bereiken is het her-categorisatie proces. De sociale categorie waar we iemand in plaatsen bepaalt wie wij zien als onze gelijken en daarmee hoe we ons naar anderen gedragen. Wanneer we iemand uitsluiten van de categorie waar we onszelf in plaatsen zijn we eerder geneigd deze persoon negatiever te behandelen en baseren we ons eerder op vooroordelen. Het CIIM noemt afhankelijkheid tussen groepen, zoals samenwerking of competitie, als condities waaronder deze categorie zich kan verbreden of versmallen, waarbij ze zich baseren op Allport (1954). Bij een verbreding van de categorie breidt iemand de groep uit waar hij zichzelf als onderdeel van beschouwt, dit wordt her-categorisatie ("recategorization") genoemd (Dovidio et al., 2009). De *ingroup* van het individu wordt uitgebreid, het onderscheid tussen leden die bij de eigen groep en leden die hier niet bij horen (de *out-group*) wordt kleiner, er ontstaat een hogere orde groep die ook de voormalige *outgroup* omvat ("superordinate"). Voor het individu verdwijnen de verschillen die er eerst voor zorgden dat deze mensen als 'anders' werden gezien. Mondiale identiteit is de *subordinate identity* die tot stand komt wanneer dit her-categorisatieproces zich afspeelt in mondiale netwerken.

Intergroepscontact wordt binnen het CIIM gezien als de belangrijkste manier om het her-categorisatieproces te laten plaatsvinden. Personalisatie is hierbij een belangrijk mechanisme (Gaertner & Dovidio, 2000). Door persoonlijke interactie wordt de persoon niet langer beoordeeld op basis van groepskenmerken maar op basis van individuele kenmerken. Hierbij is het belangrijk dat de groepsidentiteit van het *outgroup* lid niet te veel wordt benadrukt tijdens de sociale interactie. Een herhaalde

interactie kan er dan toe leiden dat de actor zijn oordeel over deze persoon niet langer put uit categorische stereotypes maar op basis van de persoonlijke interactie.

De uitkomst van een succesvolle her-categorisatie is dat iemand wordt beschouwd als behorend tot dezelfde groep. Dit heeft positieve gevolgen voor de wijze waarop deze persoon wordt benaderd. Een mechanisme dat dit verklaard is de *pro-ingroup bias*. Zodra leden van verschillende groepen elkaar gaan zien als onderdeel van dezelfde groep ontwikkelen ze positieve houdingen ten opzichte van elkaar. Dit is het geval omdat mensen die elkaar als onderdeel van dezelfde groep beschouwen sneller geneigd zijn positief te oordelen over elkaar en zich pro-socialer op te stellen (Gaertner et. al, 1993; Gaertner & Dovidio, 2000). Tegenover mensen die bestempeld worden als leden van een externe categorie zal men daarentegen sneller negatieve vooroordelen hebben (e.g. Allport, 1954). Een reden hiervoor is dat de daadwerkelijke verschillen tussen mensen minder snel worden opgemerkt wanneer zij tot dezelfde categorie behoren (Tajfel, 1969).

Gebleken is dat het CIIM kan worden uitgebreid naar een mondiale schaal wanneer intergroepscontact intercultureel wordt (Grimalda et. al, 2018; Sparkman & Hamer, 2020). Interculturele ervaringen, als een bredere vorm van intergroepscontact, leiden tot een afname aan vooroordelen en verhoogde bezorgdheid om het waarborgen van mensenrechten. Interculturele ervaringen omvat twee aspecten; contact met leden van andere culturen en contact met culturele elementen (Sparkman & Eidelman, 2018). Hiermee overschrijdt het de grenzen van de Contact Hypothese dat stelde dat persoonlijk contact een noodzakelijke voorwaarde is om gelijkheid in de ander te herkennen. Het eerste aspect van persoonlijk contact is in de interculturele context in verband gebracht met mondiaal gericht pro sociaal gedrag als milieuactivisme en gevoelens van verantwoordelijkheid naar de wereld in zijn algemeenheid (Römpke et al., 2019). Echter, ook intercultureel contact gedefinieerd in de brede vorm van 'ervaring' is aangetoond te leiden tot meer kosmopolitische houdingen en een welwillendheid tot humanitaire hulp (Grimalda et. al, 2018; Sparkman & Eidelman, 2018; Sparkman & Hamer, 2020).

Gezien de verscheidenheid aan invloeden in de moderne tijd als gevolg van globalisering is het noodzakelijk te focussen op zowel directe als indirecte culturele ervaringen. Het is bijzonder nuttig om ook het aspect 'culturele elementen' op te nemen in de definitie. Gezien de universele aard van het menselijke gedrag is het aannemelijk dat ook ervaring met onpersoonlijke cultuurelementen kan bijdragen aan identificatie. In deze elementen zijn namelijk verscheidene universele kenmerken te herkennen van het menselijk gedrag. Dit zijn bijvoorbeeld taal, ethische normen, religie en eetgewoontes. Ondanks dat deze elementen in vorm van elkaar verschillen is de functie van velen hetzelfde. Ook maakt de focus op interculturele ervaring het mogelijk de invloeden inherent aan globalisering te onderzoeken. Globalisering manifesteert zich namelijk in alle sferen van onze communicatie. Een afgebakende intergroepscontact definitie houdt geen rekening met invloed via digitale communicatiemiddelen en media consumptie. Zo baseert het werk van Allport (1954) zich enkel op de interactie tussen zwarte en witte Amerikanen.

Op basis van het bovenstaande kan worden verwacht dat interculturele ervaring een belangrijke verklarende factor is voor mondiale identiteitsvorming. Hieruit volgt de volgende hypothese: *naarmate iemand meer ervaring opdoet met andere culturen zal diegene eerder een mondiale identiteit aannemen*

2.2 De rol van financiële onzekerheid

Interculturele ervaringen leiden niet altijd tot een afname in vooroordelen naar andere culturen. “Het effect van contact hangt af van het soort verbinding dat plaats vindt en het soort mensen dat betrokken is” (Allport, 1954, p. 251). Intergroepscontact moet ‘positief gestructureerd’ zijn (Allport, 1954). Dat wil zeggen dat de vorm van het contact gestructureerd is op een manier dat het een positieve uitwerking heeft op de relaties tussen de personen. Allport geeft deze structurele kenmerken weer in vier voorwaarden waaronder contact tussen groepen gemakkelijker zal leiden tot een afname in vooroordelen (1954). Deze voorwaarden zijn gelijkwaardige status tussen groepen, samenwerking tussen de groepen, gedeelde doelstellingen en ondersteunende normen. De aanwezigheid van deze conditionele voorwaardes zijn niet noodzakelijk voor een afname van vooroordelen maar wel bevorderlijk (Pettigrew & Tropp, 2006). Financiële onzekerheid, gedefinieerd door Rebecchi en Rhode (2023), is de stress en angst als gevolg van ontevredenheid over de economische positie. Verwacht wordt dat mensen die leiden onder financiële onzekerheid niet voldoen aan drie van deze voorwaardes, namelijk normatieve egalitaire ondersteuning, samenwerking en gedeelde doelstellingen. Hieronder wordt beargumenteerd waarom dit het geval is.

Ten eerste is er in het leven van de financieel onzekere een gebrek aan de normatieve ondersteuning die de nadruk legt op gelijkheid van *outgroup* en *ingroup* leden. De normatieve ondersteuning - de normen waar het individu door wordt beïnvloed in zijn omgeving – bepaalt hoe deze persoon een interactie aangaat met een ander persoon. Allport (1954) stelt dat normen die gelijkheid bevorderen (wetten, informele normen en lokale atmosfeer) bepalend zijn voor de mate waarin contact leidt tot een afname in vooroordelen. In het leven van financieel onzekeren zijn deze normen echter gericht op het beschermen van de eigen positie. Er is dus een focus op conflict in plaats van gelijkheid. De normatieve socialisatie is gericht op het in stand houden van bestaande verschillen tussen *ingroup* en *outgroup*. Dit is wenselijk voor het financieel onzekere individu omdat zij zich bedreigd voelen in hun dagelijks bestaan. Deze bedreiging wordt veroorzaakt door de culture verschuiving in culturele normen in de geglobaliseerde samenleving (Norris and Inglehart, 2016; Rabbani 2019). De toename aan externe culturele invloeden heeft geleid tot het idee dat de traditionele waardes van de natiestaten worden verdrongen door de toename van kosmopolitisme en culturele homogenisering. Het onzekere individu ervaart een vervreemding van de waarden waar hen zich mee identificeert (Norris and Inglehart, 2016). Deze persoon heeft het idee dat diens identiteit in het geding is door de toegenomen aanwezigheid van een cultuur waar het zichzelf niet in herkent (de *outgroup*). Het categorisatieproces, zoals beschreven in de vorige paragraaf, is hier bevorderlijk voor. Het financieel onzekere individu plaatst andere personen in denkbeeldige categorieën en gebruikt dit in zijn beoordeling van deze persoon (Gaertner & Dovidio, 2000). De normatieve omgeving van het individu speelt in op het in stand houden van deze categorieën.

Een van de belangrijkste normatieve invloedsfactoren voor het in stand houden van deze vooroordelen is populistische retoriek. (Rebechi & Rhode, 2023). Mensen in precare levensomstandigheden zijn hier in het bijzonder gevoelig voor (Standing, 2016). Onderzoek toont aan dat het gevoel van vervreemding onder de lagere klasse de belangrijkste reden is van de aanzienlijke groei aan populistisch stemgedrag van de afgelopen jaren (Rodrik, 2021). Populistische normen doen financieel onzekeren erin geloven dat de armoede en ongelijkheid die zij ervaren het gevolg is van komst van etnische minderheden. ((Rebechi & Rhode, 2023). Migratie is volgens deze normen het product van gefaald beleid van het establishment. De retoriek speelt in op de angst en vooroordelen die worden ervaren en wakkert bij de kiezer een conservatief sentiment aan (Inglehart and Norris, 2017). Onder invloed van de media en directe omgeving vormt deze retoriek een leidraad in het oordeel van de financieel onzekere over etnische minderheden. Hierin spelen in toenemende mate sociale media, en de algoritmes die hier inherent aan zijn, een belangrijke rol (Engesser, 2016). Er is een gebrek aan geluiden in hun omgeving die stellen dat naaste sociale groepen niet de daadwerkelijke reden zijn van hun problemen. Hierdoor worden de vooroordelen in stand gehouden en is mondiale identificatie minder aannemelijk.

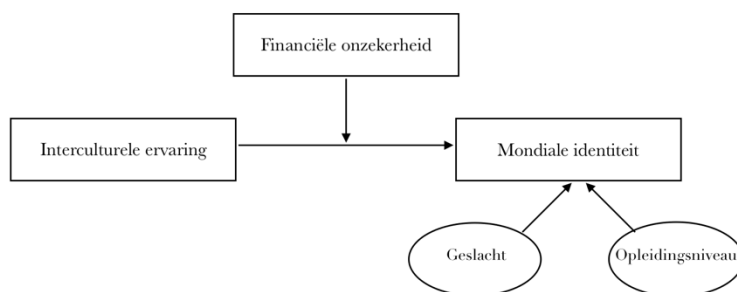
Ten tweede voldoen financieel onzekere niet aan de voorwaarden die Allport stelt van samenwerking en gedeelde doelstellingen. Allport schreef: *only the type of contact that leads people to do things together is likely to result in changed attitudes. (...) It is the cooperative striving for the goal that engenders solidarity.*” (1954, p. 264).

Hierbij benadrukt hij het belang van frequente herhaling van contact. Samenwerking en gezamenlijk doelstellingen bij contact ontstaan eerder wanneer er herhaalde blootstelling is tussen leden van verschillende culturen (Allport, 1954). Juist financieel onzekeren hebben door macro-sociale processen minder contact met andere culturele groepen. Al lang is bekend dat er door polarisatie naar inkomen een afname is aan ervaringen en samenwerking tussen sociale groepen (Putnam, 2000). Inkomensongelijkheid zorgt voor een ongelijke verdeling van goederen en diensten, waardoor mensen vooral contact hebben met mensen die beschikken over dezelfde mate van financiële middelen. Dit resulteert erin dat mensen minder snel in contact komen met mensen van andere inkomensgroepen. Door segregatie naar inkomen in onder andere Nederland neemt ook de samenwerking tussen etnische groeperingen af (Zorlu, 2012) Deze segregatie is in Nederland vooral zichtbaar op etnisch vlak, waarbij autochtone Nederlanders de sterkste segregatie ervaren (CBS, 2024, 1). Verschillende etniciteiten komen systematisch minder met elkaar in contact door segregerende processen als sociale homofilie (Schelling, 1969).

Een grote sociale afstand tussen etnische groepen leidt dus tot een afname van persoonlijk intercultureel contact. Een belangrijk element dat hierin meespeelt is de culturele homogenisering als gevolg van globaliseringsprocessen (Rabanni, 2019). De aard van het globaliseringsproces helpt dit te begrijpen. De globalisering van het kapitalisme en de verspreiding van haar waardesysteem is in verband gebracht met de toename waarin Westerse landen, behalve economisch, ook cultureel afhankelijk van elkaar zijn geworden (Rabanni, 2019; Tomlinson 2002). Een proces dat ook wel culturele homogenisering wordt genoemd. Het homogener worden van nationale culturen onder invloed van globalisering laat zien

dat de mensen die onderdeel zijn van mondiale netwerken niet daadwerkelijk toleranter worden. Er lijkt geen sprake te zijn van een toename in mondiale identificatie omdat dit veronderstelt dat we ons identificeren met leden van andere culturen (Grimalda et. al, 2018). Het waardesysteem waar we ons in de Westerse cultuur mee identificeren is gegroeid in reikwijdte (Rabanni, 2019; Sennet, 2005), maar van verbreding - en dus mondiale identificatie – lijkt voor veel mensen weinig sprake te zijn. Globalisering heeft vooral geleid tot oppervlakkige blootstelling aan interculturele elementen. Dit contact is in mindere mate in staat de verschillen die worden ervaren te overbruggen. Mensen die in financiële onzekerheid leven zullen om deze reden dus minder diepgaande relaties aangaan met leden van andere culturen dan mensen die meer financiële zekerheid hebben. Voor hen is mondiale identificatie dus ook minder waarschijnlijk.

Bovenstaande toont aan dat de interculturele ervaringen van financieel onzekeren niet voldoet aan drie van de voorwaarden die worden beschreven door Allport (1954) Deze condities zijn bevorderlijk ondervonden voor de kwaliteit van de intergroepsrelaties. De financiële onzekerheid verklaart dat de interculturele ervaringen van deze mensen minder diepgaand is, en daardoor minder snel zal leiden tot mondiale identificatie, dan dat het geval is voor individuen die deze zekerheid wel hebben. De hypothese luidt: *voor financieel onzekere individuen is het positieve verband tussen interculturele ervaring en mondiale identiteit minder sterk dan voor individuen die deze zekerheid wel ervaren.*

Figuur 1. Conceptuele weergave van het onderzoeksmodel

3. Methoden

3.1 Participanten en procedure

Voor het huidige onderzoek heb ik gebruik gemaakt van data van het LISS-panel (Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences) beheerd door Centerdata - gevestigd aan de Universiteit van Tilburg in Nederland. Het LISS heeft als doel inzicht te geven in het leven van de Nederlander en hoe de levensomstandigheden van de Nederlanders zijn (Centerdata, z.d.). Het LISS is in 2007 opgericht als onderdeel van het MESS-project (Measurement and Experimentation in the Social Sciences. Dit project had als doel ‘een optimale infrastructuur voor empirisch onderzoek in de sociale wetenschappen (...)’ te creëren (Lissdata, 2025).

De data van het LISS is gebaseerd op reële kanssteekproeven van huishoudens uit het bevolkingsregister van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Ongeveer 7500 personen van 16 jaar of ouder afkomstig uit 5000 huishoudens zijn onderdeel van het panel. De leden van het panel zijn ten minste 16 jaar oud, Nederlandstalig en woonachtig in Nederland. Deelname aan de vragenlijsten was alleen mogelijk op uitnodiging, zelfregistratie was geen mogelijkheid. Uitnodigingen worden maandelijks gestuurd via een mail of brief. Elke maand voeren de leden van het panel online vragenlijsten in die gemiddeld 60 minuten duren. Zij worden monetair beloond voor deelname.

Naast de LISS-Core study, het belangrijkste longitudinale onderzoek van het LISS, is ruimte voor vragenlijsten over verschillende disciplines. Uit de LISS-database zijn de volgende modules gebruikt voor de analyses in dit onderzoek: “achtergrond variabelen” (gepubliceerd vanaf februari 2022) en “International Solidarity (afgenomen in november 2022). De vragenlijst “International Solidarity” was door 3055 van de 4447 respondenten volledig ingevuld.

Voor de huidige analyse is de steekproef beperkt tot de huishoudhoofden van een huishouden. Een huishoudhoofd is de persoon op wiens naam het huur- of koopcontract staat of degene met het hoogste inkomen. Dit is gedaan om te voorkomen dat overlap tussen de scores van de leden van hetzelfde huishouden zouden worden meegenomen in de analyse en zo de betrouwbaarheid zouden verlagen. Om het concept interculturele ervaring valide te krijgen zijn alleen respondenten met een autochtone afkomst geselecteerd. Mijn onderzoek heeft alleen betrekking op mensen met een Nederlandse achtergrond. Voor respondenten met bijvoorbeeld een niet-Westerse achtergrond heeft ervaring met culturen een andere betekenis. Voor mensen met een migratieachtergrond is er in Nederland meer interculturele ervaring, immers is voor hen ervaring met autochtone Nederlanders ook intercultureel. Het was daarom van belang dat ‘ervaring’ voor alle respondenten min of meer dezelfde beteken had.

Stapsgewijs zijn de respondenten verwijderd. De oorspronkelijk omvang van de dataset bedroeg 11257 respondenten. Na het verwijderen van de huishoudhoofden kwam de steekproefomvang uit op 4348 respondenten. Vervolgens is de non-respons verwijderd, dit waren de respondenten die de vragenlijst “International Solidarity” niet hadden ingevuld. Hierdoor kwam de steekproef uit op 1882 respondenten.

Door het operationaliseren van de variabelen werden daarna de antwoorden verwijderd die niet konden worden gebruikt. Deze item non-respons omvatte onder andere de antwoordmogelijkheden ‘don’t know’ en ‘no answer’. Door het verwijderen van deze antwoorden kwam de steekproef uit op 1307. Dit zijn 594 respondenten minder dan de dataset met de on-geoperationaliseerde variabelen. Als laatste zijn alle autochtone Nederlanders geselecteerd, dit resulteerde in een definitieve steekproef omvang van 1070 respondenten.

3.2 Operationalisatie

Hieronder volgt een overzicht van de bewerkingen die zijn uitgevoerd op de variabelen om deze te operationaliseren voor de analyse. Alle vragen waren afkomstig uit de vragenlijst “International Solidarity”.

Mondiale identiteit. Mondiale identiteit is gemeten door de respondenten te vragen in hoeverre zij zich betrokken voelen bij vijf verschillende groepen mensen: (1) mensen in uw buurt of omgeving; (2) mensen in de regio waar u woont; (3) mensen in Nederland; (4) mensen in Europa; (5) mensen over de hele wereld. Men kon antwoorden op een vijfpuntschaal waarbij 1=zeer sterk en 5=helemaal niet. Alleen het vijfde item is gebruikt voor de analyse. Om een variabele te verkrijgen waarbij een hogere score duidt op een hogere mate van mondiale identificatie zijn de items gespiegeld.

Interculturele ervaring. Interculturele ervaring is gemeten door een schaal te creëren die inzicht geeft in de mate waarin de respondent ervaring heeft met andere culturen, zowel contact met leden van deze groepen als ervaringen met culturele elementen eruit. De schaal behorend tot dezelfde vraag uit de vragenlijst “International Solidarity”. Het eerste item luidt: “ik heb familie of vrienden die in het buitenland wonen”. Respondenten konden hier op antwoorden met ja (1), nee (2), niet van toepassing (7), weet niet (8), geen antwoord (9). De categorieën 7 tot en met 9 zijn gemarkeerd als missing values. De variabele is gehercodeerd tot een dummy-variabele met antwoordcategorieën 1=ervaring en 0=geen ervaring. Het tweede item dat is gebruikt luidt: “ik heb ooit 3 maanden of langer in een ander land gewoond”. Respondenten konden hier op antwoorden met ja (1) en nee (2). Het derde item dat is gebruikt luidt: “ik maak gebruik van email of social media (bijvoorbeeld Facebook) om met mensen in het buitenland te communiceren”. Het vierde item dat is gebruikt luidt: “voor mijn werk of studie heb ik regelmatig contact met organisaties of mensen in het buitenland”. De items konden worden beantwoord door de respondent met ja (1), nee (2), niet van toepassing (7), weet niet (8), geen antwoord (9). De categorieën 7 tot en met 9 zijn gemarkeerd als missing values. De variabele is gehercodeerd tot een dummy-variabele met antwoordcategorieën 1=ervaring en 0=geen ervaring. Vervolgens zijn de antwoorden opgeteld tot een vierpuntschaal waarbij een hogere score duidt op meer culturele ervaring (Cronbachs alpha = 0,603).

Financiële onzekerheid. Financiële onzekerheid is gemeten door de respondent te vragen hoe ontevreden of tevreden hij/zij/hen is over de volgende drie dingen in diens leven: “(1) het leven dat u nu leidt; (2) uw maatschappelijke positie. Hiermee bedoelen we de plek die u inneemt in de samenleving,

gebaseerd op uw inkomen, opleiding en beroep; (3) de financiële situatie van uw huishouden.” Men kon antwoorden op een tienpuntschaal waarbij 0=zeer ontevreden en 10=zeer tevreden. Alleen het derde item van deze vraag is gebruikt. Om een variabele te krijgen waarbij een hogere score betekent dat de respondent een hogere ontevredenheid ervaart zijn de scores gespiegeld.

Opleidingsniveau. Opleidingsniveau is gemeten door de respondent te vragen naar zijn of haar hoogste afgeronde opleiding met diploma. De respondenten konden kiezen uit de volgende antwoordmogelijkheden: (1), vmbo (2), havo/vwo (3), mbo (4), hbo (5), wo (6), anders (7), (nog) geen onderwijs afgerond (8) en volgt nog geen onderwijs (9). Categorieën 7 tot 9 zijn weggelaten uit de analyse.

De twee variabelen uit het hoofdmodel, interculturele ervaring en financiële onzekerheid, zijn gecentreerd om te controleren voor multicollineariteit en de coëfficiënten beter te kunnen interpreteren. Dit is gedaan door het gemiddelde af te trekken van de score van de respondent.

3.3 Univariate Resultaten

De univariate resultaten van de variabelen zoals geconstrueerd en opgenomen in de analyse zijn weergegeven in tabel 1. Financiële onzekerheid is sterk linksscheef verdeeld met een gemiddelde van 2,39 op een 10-puntsschaal. De verdeling toont echter wel een normaal patroon met relatief gelijke standaardafwijkingen - met uitzondering van de scores op de categorieën 7 tot 10.

Om deze reden acht ik de variabele bruikbaar op basis van deze resultaten. Met betrekking tot de controlevariabelen moet worden opgemerkt dat 65,8 procent van de respondenten man is. Dit komt waarschijnlijk doordat de steekproef uitsluitend bestaat uit huishoudhoofden, dit zijn vaker mannen dan vrouwen. Voor de implicaties hiervan op de generaliseerbaarheid van mijn uitkomsten verwijst ik naar de discussie-paragraaf.

Tabel 1: beschrijving van de in de analyse opgenomen variabelen: gemiddelde (standaarddeviatie), minimum- en maximumwaarde en totaal aantal respondenten

<i>Variabele</i>	<i>Gemiddelde (standaarddeviatie)</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>N Totaal</i>
Mondiale identiteit	2,18 (0,81)	1	4	1070
Interculturele ervaring	1,35 (1,18)	0	4	1070
Financiële onzekerheid	2,93 (1,71)	0	10	1070
Geslacht (man=1; vrouw=2)	65,8% man 34,2% vrouw	1	2	1070
Opleidingsniveau	4,12 (1,38)	1	6	1070

4 Resultaten

4.1. Bivariate resultaten

Tabel 1 toont de correlaties tussen de variabelen in het model. Geen van de correlaties heeft een grootte die zou kunnen wijzen op multicollineariteit. Mondiale identiteit correleert significant met alle variabelen opgenomen in het model. Echter is alleen de positieve correlaties van mondiale identiteit met interculturele ervaring ($r=0,16$; $p<0,01$) en geslacht ($r=0,18$; $p<0,01$) noemenswaardig qua omvang. De positieve correlatie met interculturele ervaring geeft een lichte indicatie van samenhang met mondiale identiteit. Een regressieanalyse zal echter moeten uitwijzen of interculturele ervaringen de mate van mondiale identificatie kan verklaren. De samenhang met geslacht is relatief hoog gezien de andere correlaties. Dit betekent waarschijnlijk dat vrouwen zich meer mondiaal identificeren dan mannen - ongecontroleerd voor de invloed van de overige variabelen in het model. Mogelijk valt het effect van mondiale identificatie iets lager uit doordat minder vrouwen dan mannen zijn opgenomen in de analyse. Echter is deze correlatie niet hoog genoeg om de variabele uit te sluiten van het model. Geslacht kan nog steeds goed worden gebruikt om te controleren voor mogelijke versturende invloed op mondiale identiteit.

De verklarende variabelen interculturele ervaring en financiële onzekerheid hebben een lage negatieve correlatie dat bovendien niet significant is ($r=-0,09$; $p>0,05$). Meer interculturele ervaring hangt dus niet sterk samen met minder financiële onzekerheid - ongecontroleerd voor de invloed van de overige variabelen in het model. Wel is de richting van het verband in lijn met de hypothese.

Tabel 1: Product-momentcorrelaties van alle variabelen die zijn opgenomen in de analyse

	Mondiale identiteit	Intercult. ervaring	Financiël onz.	Geslacht	Opl. niveau
Mondiale identiteit	-				
Interculturele ervaring	0,16**	-			
Financiële onzekerheid	-0,08**	-0,09	-		
Geslacht (man=1; vrouw=2)	0,18**	-0,04	0,09**	-	
Opleidingsniveau	0,08**	0,28**	-0,16**	-0,01	-

* significant bij $p<0,05$, ** significant bij $p<0,01$; tweezijdige toets; N is 1070

Op basis van de theorie is de verwachting dat financiële onzekerheid en opleidingsniveau samenhang vertonen. De positieve correlatie is echter ondanks significantie te klein om te spreken van samenhang ($r=-0,16$; $p<0,01$). Ook de controlevariabelen hangen onderling niet samen ($r=-0,01$; $p>0,05$).

4.2 Evaluatie van het model

4.2.1 Modelfit

Een stapsgewijze lineaire regressieanalyse is uitgevoerd om de twee hypothesen te toetsen. In een hiërarchische opbouw is steeds één volgende variabele toegevoegd aan het model om het afzonderlijke effect van de variabelen inzichtelijk te maken. In tabel 2 is de significantie van de β coëfficiënten weergegeven voor de afzonderlijke variabelen en de interactie. Ook is de verandering in de *adjusted* R^2 te zien alsook de *F change* waarde.

In model 1 is enkel het afzonderlijke effect van de controlevariabelen geslacht en opleidingsniveau opgenomen als schatting van mondiale identiteit. Het model is beter in staat mondiale identiteit te schatten dan het lege model; het model enkel op basis van de gemiddelde mondiale identiteit. ($F_{change} = 22,15$; $p < 0,01$). De proportie verklaarde variantie, gecorrigeerd voor het aantal variabelen in het model, is 4% hoger dan het lege model ($R^2_{adjusted} = 0,04$). Dit betekent dat 4 procentpunt van de verschillen tussen mensen hun mondiale identiteit wordt verklaard door hun geslacht en opleidingsniveau. Uit dit model valt niet te achterhalen hoeveel van deze proportie verklaarde variantie valt toe te schrijven aan de afzonderlijke twee variabelen. In model 2 is de onafhankelijke variabele interculturele ervaring toegevoegd. Het model toont een significante verbetering van het voorspellen van mondiale identiteit ten opzichte van het model met alleen de controlevariabelen ($F_{change} = 26,36$; $p < 0,01$). De gecorrigeerde proportie verklaarde variantie laat een stijging zien van 2 procentpunt ($R^2_{adjusted} = 0,06$). In model 3 is de onafhankelijke variabele Financiële onzekerheid toegevoegd. Model 3 geeft een lichte toename van het percentage verklaarde variantie met één procentpunt ($R^2_{adjusted} = 0,07$), dit is echter nog steeds significant ($F_{change} = 9,90$; $p=0,01$). Het model is dus significant beter in het voorspellen van mondiale identiteit wanneer rekening wordt gehouden met de financiële onzekerheid. Als laatste is in model 4 de interactieterm toegevoegd. Het model lijkt niks toe te voegen aan het verklaren van de variantie in mondiale identiteit. Wanneer rekening wordt gehouden met de interactie tussen interculturele ervaring en financiële onzekerheid vertoont het model geen significante verbetering in het voorspellen van mondiale identiteit ($F_{change} = 1,94$; $p < 0,01$). De gecorrigeerde proportie verklaarde variantie is hetzelfde ($R^2_{adjusted} = 0,07$). Op basis van het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat model 2 en 3 het beste aansluiten op de data.

4.2.2. Assumpties, multicollineariteit en uitbijters

Bijlage 3 toont een beschrijving van de analyses die zijn uitgevoerd om te controleren voor schendingen van de assumpties van lineaire regressie. Geconcludeerd kan worden dat deze assumpties zijn nagekomen, al is dit niet perfect. Het model is niet perfect normaal verdeeld en ook volgt het niet perfect een lineair verband. Ik verwacht dat mijn conclusies alsnog met voorzorg moeten worden geïnterpreteerd.

Daarnaast zijn uitbijters en invloedrijke punten onderzocht om de betrouwbaarheid van het model te verbeteren. Er waren twee observaties die sterk afweken van de rest van de steekproef. Gezien de omvang van de steekproef heeft dit weinig effect op de gevonden resultaten. Om deze reden is besloten ze niet te verwijderen.

Als laatste moet worden gekeken naar mogelijke multicollineariteit, dat wil zeggen samenhang tussen de verklarende variabelen in het model. Er is in de bivariate analyse geen indicatie gevonden voor het bestaan van zulke samenhang. Ook is er geen hoge VIF-waarde naar voren gekomen, met als hoogste VIF-waarde 1.502 van financiële onzekerheid in het vierde model. Geconcludeerd kan worden dat er geen sprake is van overlap tussen de verklarende variabelen.

4.3 Toetsing van de hypothesen

De eerste hypothese luidde: *naarmate iemand meer ervaring opdoet met andere culturen zal diegene eerder een mondiale identiteit aannemen*. Deze hypothese is getoetst in model 2. Uit de toetsing komt een significant positief effect van interculturele ervaring op mondiale identiteit naar voren ($\beta = 0,11, p < 0,01$). Mensen met meer interculturele ervaring identificeren zich dus sterker op mondiaal niveau. Dit effect is robuust over de hele lengte van de analyse. Ook bij het toevoegen van financiële onzekerheid en het interactieterm blijft dit effect significant en nagenoeg gelijk in grootte. Als financiële onzekerheid gemiddeld wordt gehouden zijn er nog steeds grote verschillen zichtbaar in mondiale identiteit tussen de verschillende categorieën van interculturele ervaring. Het effect is redelijk sterk; bij één eenheid stijging in interculturele ervaring op de vierpuntschaal stijgt mondiale identiteit met 0,11. Iemand met de meeste interculturele ervaring heeft gemiddeld gezien een mondiale identiteit dat 0,44 hoger ligt dan iemand met de minste interculturele ervaring. ... Hiermee ondersteunt dit de hypothese dat interculturele ervaring zal leiden tot een toename in mondiale identificatie.

De tweede hypothese luidde: *iemand die financiële onzekerheid ervaart zal door het opdoen van interculturele ervaringen minder snel een mondiale identiteit ontwikkelen dan iemand die deze zekerheid wel heeft*. Deze hypothese wordt getoetst in model 4. De interactieterm heeft een zeer zwak positief effect dat bovendien niet significant is ($\beta = 0,016, p > 0,05$). Er is een stijging zichtbaar van 0,16 in interculturele ervaring over de gehele lengte van de schaal van financiële onzekerheid. Er zijn dus nagenoeg geen verschillen in de mate waarin interculturele ervaring van invloed is op mondiale identificatie tussen financieel zekere en onzekere

individueen. Er kan worden geconcludeerd dat de tweede hypothese niet wordt ondersteund door het model, het interactie-effect is te zwak om een moderatieverband te verwachten.

Een derde bevinding van de toetsen dat niet is gehypothetiseerd maar wel is gevonden is de invloed van financiële onzekerheid op mondiale identiteit, dit is te zien in model 3. Meer financiële onzekerheid gaat gepaard met een lagere mate van mondiale identificatie. Dit negatieve effect is significant wanneer de andere variabelen in het model constant worden gehouden ($\beta = -0,041, p < 0,01$). Het effect is redelijk sterk. Bij één eenheid stijging in financiële onzekerheid op een tienpuntschaal neemt de mondiale identificatie af met 0,04 op een vierpuntschaal. Iemand die de minste financiële onzekerheid ervaart heeft gemiddeld gezien een mondiale identiteit die 0,40 hoger ligt dan degene met de hoogste mate van financiële onzekerheid. Dit is een toename van 10 procent over de lengte van de schaal van mondiale identiteit. Iemand die tevreden is met de huidige financiële situatie van zijn/haar huishouden zal zich dus sterker verbonden voelen met mensen over de wereld. Wat opvalt is dat het effect in model 4 verdwijnt wanneer de interactieterm wordt opgenomen ($-0,028; p > 0,05$). Naar alle waarschijnlijkheid valt dit te verklaren doordat financiële onzekerheid samenhangt met de interactie-term. Beide termen verklaren hetzelfde deel aan variantie in mondiale identiteit, echter is dit voor beide geen sterk effect waardoor ze beide in model 4 niet noemenswaardig zijn qua omvang. Dit laat zien dat ook het effect van financiële onzekerheid in model 3 niet erg sterk is. Echter kunnen er nog steeds conclusies aan worden verbonden die worden benoemd in de volgende paragraaf.

Als laatste kan wat worden gezegd over de grootte van het effect van de controlevariabele geslacht en opleidingsniveau. Te beginnen met geslacht valt op dat het effect bijna gelijk is over de gehele lengte van de analyse. Het verschil tussen mannen en vrouwen in hun mondiale identiteit is dus in alle vier de modellen nagenoeg hetzelfde, dit effect is daarnaast positief. Vrouwen identificeren zich gemiddeld genomen dus sterker op mondiaal niveau dan mannen. Ook neemt het effect lichtelijk toe wanneer de overige variabelen in het model worden opgenomen. Dit wijst erop dat er geen overlap is in verklaarde variantie

Tabel 2: resultaten van een stapsgewijze regressieanalyse met mondiale identiteit als afhankelijke, interculturele ervaring als onafhankelijke variabele en financiële onzekerheid als modererende variabele

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4	
	<i>b</i>	<i>SE</i>	<i>b</i>	<i>SE</i>	<i>b</i>	<i>SE</i>	<i>b</i>	<i>SE</i>
Intercept	1,56**	0,10	1,73**	0,01	1,74**	0,01	1,74**	0,10
Geslacht (man=1;vrouw=2)	0,32**	0,05	0,33**	0,05	0,34**	0,05	0,34**	0,05
Opleidingsniveau	0,05**	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,01	0,02
Interculturele ervaring (gecentreerd)			0,110**	0,02	0,107**	0,02	0,109**	0,02
financiële onzekerheid (gecentreerd)					-0,041**	0,01	-0,028	0,02
Interculturele ervaring* financiële onzekerheid							0,016	0,01
R ² <i>Adjusted</i>	0,04		0,06		0,07		0,07	
F <i>change</i>	22,15**		26,36**		8,23**		1,94	
N	1070		1070		1070		1070	

*significant bij $p < .05$; ** significant bij $p < 0,0$

5. Conclusie en discussie

De eerste belangrijke uitkomst van dit onderzoek is dat interculturele ervaring een rol speelt in het verklaren van mondiale identiteit onder Nederlanders. De resultaten ondersteunen hiermee de eerste hypothese dat naarmate iemand meer ervaring opdoet met andere culturen diegene eerder een mondiale identiteit zal aannemen. Er zijn grote verschillen aangetroffen tussen mensen die weinig en veel ervaring hebben met andere culturen in de mate waarin zij zich mondiaal identificeren. Deze verschillen blijven substantieel wanneer wordt gelet op het geslacht en het opleidingsniveau van de persoon. Geconcludeerd kan worden dat Nederlanders eerder een mondiale identiteit zullen aannemen als zij veel ervaring op hebben gedaan met personen uit andere culturen en de elementen die onderdeel zijn van deze cultuur.

De resultaten leveren een bijdrage aan bestaande inzichten over de voorwaarden van mondiale identiteitsvorming. Een lange traditie van intergroepscontact theorieën dat voortkomt uit Allport (1954) heeft aangetoond dat intergroepscontact bevorderlijk is voor positieve affectieve houdingen en gedrag naar leden van andere groepen. De belangrijkste mediator in dit verband is het her-categorisatie proces wat het wij/zij denken doet afnemen (Geartner & Dovidio, 1993; 2000). Meer mensen behoren tot de ‘wij’ groep en minder tot de ‘zij’ groep als gevolg van contact. Dit onderzoek laat zien dat iemand die meer ervaring heeft met andere culturen (o.a. door contact met familie en vrienden in het buitenland en werk- of studie ervaring in het buitenland) zich inderdaad meer verbonden voelt met mensen over de wereld. Deze uitkomst ondersteunt hiermee het *Common-Ingroup Identity Model* (Geartner & Dovidio, 2000) en de Contact Hypothese waar dit uit voort komt (Allport, 1954).

Bovendien laten de uitkomsten zien dat het model ook van toepassing is op de Nederlandse populatie. Onderzoek naar mondiale identiteitsvorming door toedoen van interculturele ervaring dat is gespecificeerd op de Nederlandse bevolking is schaars. Eerder onderzoek definieerde positieve houdingen naar *outgroup* leden niet als ‘verbinding met de algehele wereld’ en is meer toegespitst op solidariteit met afzonderlijke etnische groepen. Zo is eerder aangetoond dat vooroordelen naar Turkse en Marokkaanse minderheden afnemen onder Nederlandse adolescenten als gevolg van intergroepscontact (Hofstra, 2022). Ook is de rol van status in deze relatie aangetoond voor een steekproef van Nederlanders en Islamitische minderheden (Vedder, Wenink en Van Geel, 2017). In lijn met Sparkman en Eidelman (2018) is aangetoond dat de definitie ‘interculturele ervaring’ aansluit op de Contact Hypothese. De invloed van globaliseringsprocessen op alle facetten van ons leven heeft het noodzakelijk gemaakt deze bredere definitie te gebruiken. Dit onderzoek laat zien dat deze definitie ook onder Nederlanders effectief is om mondiale identiteit te voorspellen.

De tweede belangrijke uitkomst van dit onderzoek is dat financieel onzekeren zich minder snel mondiaal identificeren dan financieel zekeren. Deze bevinding was niet gehypothetiseerd maar levert wel een belangrijke bijdrage aan het debat. Allereerst levert het aanvullend bewijs op de bevindingen in de

literatuur. Financiële onzekerheid is in verband gebracht met angst en vooroordelen naar andere groepen. In de Europese context is inkomensongelijkheid gerelateerd aan lagere solidariteit en welwillendheid andere te helpen (Paskov & DeWilde, 2012). Ook is bekend dat economische onzekerheid leidt tot populistisch stemgedrag (Rebechi & Rhode, 2023). Echter zijn er weinig onderzoeken die specifiek keken naar de mate van mondiale identificatie onder financieel kwetsbaren. Hiermee levert dit inzicht een unieke bijdrage.

De derde uitkomst is dat het onderzoek niet heeft kunnen aantonen dat financieel onzekeren een lagere mondiale identiteit hebben door toedoen van interculturele ervaring. De hypothese dat er verschillen bestaan tussen financieel zekere en financieel onzekere personen wordt niet ondersteund. Op basis van het model moet worden geconcludeerd dat interculturele ervaringen niet anders worden ervaren voor financieel onzekere personen en financieel zekere personen. Dit is een interessante bevinding omdat dit wel werd verwacht op basis van de *Contact Hypothese* (Allport, 1954) en het *Common Ingroup Identity Model* (Gaertner & Dovidio, 2000). Het sociale contact van financieel onzekeren voldoet namelijk in veel mindere mate aan de condities die leiden tot een afname van vooroordelen. In de eerste plaats ervaren zij minder normen die gelijkheid bevorderen. De omgeving van financieel onzekeren is in plaats daarvan in verband gebracht met normatieve socialisatie dat verschillen benadrukt zoals populistische retoriek (Rebechi en Rhode, 2023). Zij zijn gevoelig voor populisme omdat conservatisme meer aansluit op hun sentiment. Beargumenteerd wordt dat ze zich beperkt voelen in hun identiteit als gevolg van globaliseringsprocessen.

De afwijkende resultaten maken het aannemelijk dat mijn model niet volledig accuraat is geweest. De meetinstrumenten zijn mogelijk niet volledig valide. Het achterblijven van een interactie-effect zou het gevolg kunnen zijn van een afwijkende meting van de concepten ten opzichte van de literatuur. In de eerste plaats kan dit komen door de meting van het concept interculturele ervaring. Ervaringen met andere culturen zijn minder diepgaand voor financieel onzekeren omdat ze niet voldoen aan drie voorwaarden voor positief integroepscontact (Allport, 1954). Echter, er is in dit onderzoek niet specifiek gevraagd naar minder diepgaande vormen van interculturele ervaring. Het kan zijn dat financieel onzekeren wel interculturele ervaring hebben maar niet die vormen die zijn gebruikt in de vragenlijst, zoals werk of studie in het buitenland en vrienden in het buitenland. Het is aannemelijker dat mensen in financiële zekerheid deze vormen van ervaring opdoen. Het zou nuttig geweest zijn om specifiek te vragen naar laagdrempelige vormen van interculturele ervaringen zoals ervaring met cultuurelementen. Een vorm van zo'n schaal is de *Bidimensional Multicultural Experience Scale* (Sparkman & Eidelman (2018). Hierin wordt specifiek gevraagd naar ervaring met kunst, media, film, muziek en restaurants (eetgewoontes) in andere culturen. De items in mijn onderzoek kunnen daarentegen alleen indirect worden verbonden aan het deze 'culturele elementen'. Zoals het geval is voor het item "ik heb ooit 3 maanden of langer in een ander land gewoond".

Het is ook mogelijk dat er geen interactie-effect is gevonden door toedoen van de meting van financiële ongelijkheid. Zo wordt financiële onzekerheid door Rebechi en Rohde (2023) gemeten als

onzekerheid met respectievelijk een lange termijn en korte termijn aspect. Lange termijn onzekerheid; “het leven is slechter dan 50 jaar geleden voor mensen zoals ik”, is in staat het onbehagen te meten buiten de directe financiële situatie. Hiermee is het concept breder dan de definitie gebruikt in dit onderzoek (zie de methodenparagraaf).

Verder zijn enkele andere beperkingen van het onderzoek aan te wijzen die losstaan van de resultaten. Allereerst is er mogelijk sprake van omgekeerde causaliteit. Het kan niet worden uitgesloten dat mondiale identificatie van invloed is op interculturele ervaring. In dit geval zou er interdependentie bestaan; het effect loopt beide kanten op. Het is namelijk aangetoond dat mondiale identiteit kan ontstaan uit andere bronnen zoals bijvoorbeeld de opvoeding (Ollinner & Ollinner, 1988). Het is moeilijk vast te stellen hoe groot de daadwerkelijke invloed is van interculturele ervaringen. Het is mogelijk dat het hebben van een mondiale identiteit een voorwaarde is voor het aangaan van intercultureel contact. Ook de specifieke items die zijn gebruikt in mijn onderzoek laten deze mogelijke omgekeerde causaliteit zien. Een van de items luidde: “ik heb familie of vrienden die in het buitenland wonen”, een andere was ““ik heb ooit 3 maanden of langer in een ander land gewoond”. Het is mogelijk dat iemand die zich mondiaal identificeert sneller bevriend raakt met mensen uit andere culturen, meer contact met deze personen heeft op sociale media en wel of niet om deze reden ook voor langere tijd in het buitenland heeft gewoond. Echter is het wel aannemelijk, gelet op de theoretische onderbouwing, dat het daadwerkelijke verband de richting heeft zoals gesteld in de hypothese. Het kan alleen niet worden uitgesloten dat dit de enige richting is van het verband.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat dit onderzoek op twee belangrijke terreinen inzicht heeft verworven. Tot op heden bestond er nog weinig bewijs in de literatuur over de specifieke rol van interculturele ervaring in de context van de Nederlandse samenleving. Het onderzoek levert aanvullend bewijs dat mondiale identificatie, de identificatie met mensen over de wereld heen, zich ook in Nederland laat zien. Dat dit onderzoek heeft aangetoond dat hier inderdaad sprake van is heeft implicaties. Het is wenselijk dat in beleid nadrukkelijk wordt gelet op het belang van intercultureel contact. Juist in een cultureel divers land als Nederland is het cruciaal dat wordt begrepen dat de ander als minder ‘anders’ wordt beschouwd door toedoen van contact. Maar dit is een open deur wanneer niet wordt gekeken naar de wijze waarop specifieke culturele groepen in Nederland systematisch minder met elkaar in contact staan.

Dit onderzoek heeft laten zien dat financiële onzekerheid in de Nederlandse context verdere mondiale identificatie belemmert. Mondiale identificatie onder Nederlanders zal zich eerder verspreiden als armoede daalt en financiële tevredenheid stijgt. Beleidsmakers moeten zich bewust zijn dat de invloeden van globalisering anders worden ervaren naar gelang de financiële positie van het individu. Globalisering kan mensen zowel uit elkaar drijven als dat het mensen dichter bij elkaar brengt. Nederlanders identificeren zich eerder met cultureel anderen wanneer zij zich zekerder voelen over het voorzien in basisvoorzieningen. Dit benadrukt de noodzaak inkomensverschillen te verkleinen. Doordat

geen bewijs is gevonden voor de tweede hypothese is de rol van contact onder financieel onzekeren niet vastgesteld. Ondank dat bekend is dat intergroepscontact minder effectief is voor een afname aan vooroordelen onder financieel onzekeren is dit niet aangetoond. Verder onderzoek zal zich moeten ontfermen over de wijze waarop financieel onzekeren minder in staat zijn zich mondiaal te identificeren, waarbij aandacht moet zijn voor de systematische processen die de verschillen in mondiale identiteit in Nederland in stand houden.

Literatuurlijst

- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Estados Unidos.
- Centraal Bureau voor Statistiek (1). (2024). Mensen met Nederlandse herkomst hebben meest gesegregeerde netwerk. CBS. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/08/mensen-met-nederlandse-herkomst-hebben-meest-gesegregeerde-netwerk>
- Centraal Bureau voor Statistiek (2). (2024). Digitalisering en kenniseconomie (2024). CBS. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2025/digitalisering-en-kenniseconomie-2024/4-ict-gebruik-persoon>
- Centraal Bureau voor Statistiek. (2023). New method of measuring poverty: 540 thousand people in poverty in 2023. CBS. <https://www.cbs.nl/en-gb/news/2024/42/new-method-of-measuring-poverty-540-thousand-people-in-poverty-in-2023>
- Christov-Moore, L., Simpson, E. A., Coudé, G., Grigaityte, K., Iacoboni, M., & Ferrari, P. F. (2014). Empathy: Gender effects in brain and behavior. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 46, 604–627. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2014.09.001>
- Dovidio, J. F., Gaertner, S. L., & Saguy, T. (2009). Commonality and the complexity of “we”: Social attitudes and social change. *Personality and Social Psychology Review*, 13(1), 3–20. <https://doi.org/10.1177/1088868308326751>
- Dovidio, J. F., Glick, P. S., & Rudman, L. A. (2005). *On the nature of prejudice: fifty years after Allport*. Blackwell Pub. <https://doi.org/10.1002/9780470773963>
- Engesser, S., Ernst, N., Esser, F., & Büchel, F. (2016). Populism and social media: how politicians spread a fragmented ideology. *Information, Communication & Society*, 20(8), 1109–1126. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2016.1207697>
- Gaertner, S. L., Dovidio, J. F., Anastasio, P. A., Bachman, B. A., & Rust, M. C. (1993). The Common Ingroup Identity Model: Recategorization and the Reduction of Intergroup Bias. *European Review of Social Psychology*, 4(1), 1–26. <https://doi.org/10.1080/14792779343000004>
- Gaertner, S. L., & Dovidio, J. F. (2000). *Reducing intergroup bias: the common ingroup identity model*. Psychology Press.
- Grimalda G., Buchan, N., Brewer, M. (2018) Social identity mediates the positive effect of globalization on individual cooperation: Results from international experiments. *PLOS ONE* 13(12) <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0206819>
- Hofstra, B. (2022). Interethnic weak ties online and out-group attitudes among Dutch ethnic majority adolescents. *European Societies*, 24(4), 463–492. <https://doi.org/10.1080/14616696.2022.2077974>
- Inglehart, R. & Norris, P. (2017). Trump and the Populist Authoritarian Parties: The Silent Revolution Reverse. *Perspectives on Politics*, 15(2), 443–54.
- Norris, P. & R. Inglehart, (2016). Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash. *Harvard JFK School of Government Faculty Working Paper* 16 (26) ,1–52.

- Kešić, J., & Duyvendak, J. W. (2019). The nation under threat: Secularist, racial and populist nativism in The Netherlands. *Patterns of Prejudice*, 53(5), 441–463.
- Lissdata (1), 2025. <https://www.lissdata.nl/about-us>
- Lissdata (2), 2025, <https://www.dataarchive.lissdata.nl/study-units/view/1>
- Lockwood, B and Redoano, M. (2005). The CSGR Globalisation Index: an Introductory Guide. *CSGR Working Paper* 155 (4). <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/index/>
- Oliner, S., & Oliner, P. (1988). *The altruistic personality: rescuers of Jews in Nazi Europe*. Free Press.
- Paskov, M., & Dewilde, C. (2012). Income inequality and solidarity in Europe. *Research in Social Stratification and Mobility*, 30(4), 415–432. <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2012.06.002>
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751–783. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>
- Putnam, R. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Rebecchi, A. & Rohde, N. (2022). Economic insecurity, racial anxiety, and right-wing populism. *Review of Income and Wealth*. <http://proxy-ub.rug.nl/login?url=http://dx.doi.org/10.1111/roiw.12599>
- Sandel, M. J. (2020). *The tyranny of merit*. Allen Lane.
- Sociaal en Cultureel Planbureau, 2024. SCP.
<file:///Users/meesdoesburg/Downloads/Factsheet+Hoe+divers+is+de+Nederlandse+samenleving.pdf>
- Schelling, T. C. (1969). Models of Segregation. *The American Economic Review*, 59(2), 488–493.
- Sennett, R. (2005). *The Culture of the New Capitalism*. USA: Yale University Press.
- Standing, G. (2016). *The Precariat: the New Dangerous Class*. Bloomsbury Academic.
- Sparkman, D. J. & Hamer, K. (2020). Seeing the human in everyone: Multicultural experiences predict more positive intergroup attitudes and humanitarian helping through identification with all humanity. *International Journal of Intercultural Relations*, 79, 121-134. <https://proxy-ub.rug.nl/login?url=https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2020.08.00>
- Tajfel, H. (1969). Cognitive aspects of prejudice. *Journal of Social Issues*, 25(4), 79–97. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1969.tb00620.x>
- Tomlinson, J. (1991). Cultural imperialism: a critical introduction. *Continuum*.
<http://hdl.handle.net/2027/heb.0214>
- Rabbani, M. (2019). Solidarity in the Age of Globalization: Approaches from the Philosophy for Peace. *Convergencia Revista De Ciencias Sociales*, 27, 1-22. doi:10.29101/crcs.v27i0.12439
- Rodrik, D. (2021) Why Does Globalization Fuel Populism? Economics, Culture, and the Rise of Right-Wing. Populism. *Annual Review of Economics*, 13(1), 133–70, 2021.
- Römpke, A-K., Fritsche, I., & Reese, G. (2019). Get together, feel together, act together: International personal contact increases identification with humanity and global collective action. *Journal of Theoretical Social Psychology*, 3, 35–48. <http://proxy-ub.rug.nl/login?url=http://dx.doi.org/10.1002/jts5.34>

- Vedder, P., Wenink, E., & van Geel, M. (2017). Intergroup contact and prejudice between Dutch majority and Muslim minority youth in the Netherlands. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology*, 23(4), 477–485. <https://doi.org/10.1037/cdp0000150>
- Wilkinson, R. G., & Pickett, K. E. (2009). The spirit level. Why more equal societies almost always do better. London: Allan Lane.
- Zorlu, A. (2012). Ethnic Disparities in the Graduate Labour Market. *Economics Research International*, 2012. <https://doi.org/10.1155/2012/836379>

Bijlage 1

***Bijlage 1.** In deze bijlage volgt een overzicht van alle bewerkingen die zijn uitgevoerd op de data in de analyse

Zowel de onbewerkte vragen worden getoond alsmede de bewerkingen die op de vragen zijn uitgevoerd en de uiteindelijk geconstrueerde variabelen

Behalve de tussenkopjes is alles wat is weergegeven onbewerkt en direct geëxporteerd vanuit de syntax en output van SPSS.

```
DATASET ACTIVATE DataSet1..
```

Dataset Activate

***Het aanmaken van een ID variabele zodat de observaties in mijn dataset genummerd worden.**

```
COMPUTE ID=$CASENUM.  
EXECUTE.
```

***De selectie op de populatie. Filteren op huishoudhoofden.**

```
USE ALL.  
COMPUTE filter_$=(positie = 1).  
VARIABLE LABELS filter_$ 'positie = 1 (FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.  
FORMATS filter_$ (f1.0).  
FILTER BY filter_$.  
EXECUTE.
```

***Frequentieverdeling van de filtervariabele positie. De steekproefgrootte gefilterd voor huishoudhoofden is 4348.**

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=positie  
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Descriptives

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
positie	4348	1	1	1.00	.000
Valid N (listwise)	4348				

***Frequentieverdeling van de filtervariabele herkomstgroep. Er zijn 3876 antwoorden op dit item**
De system missing bedraagt 472 respondenten, deze mensen hebben de vragenlijst niet ontvangen.

```
FREQUENCIES VARIABLES= herkomstgroep  
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN  
/HISTOGRAM  
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics

herkomstgroep

N	Valid	3876
	Missing	472
Mean		30.72
Std. Deviation		65.090
Minimum		0
Maximum		202

herkomstgroep

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dutch background	3094	71.2	79.8	79.8
	First generation foreign, Western background	153	3.5	3.9	83.8
	First generation foreign, non-western background	232	5.3	6.0	89.8
	Second generation foreign, Western background	246	5.7	6.3	96.1
	Second generation foreign, non-western background	151	3.5	3.9	100.0
	Total	3876	89.1	100.0	
Missing	System	472	10.9		
Total		4348	100.0		

***frequentieverdeling item mondiale identiteit na filteren op huishoudhoofd. Er zijn 1899 antwoorden op dit item**

De variabele bevat 93 antwoorden die gecodeerd zullen worden als missing values, dit zijn 'don't know' en 'no anwer'. De system missing bedraagt 2449 respondenten, deze mensen hebben de vragenlijst niet ontvangen

Het item lijkt normaal te zijn verdeeld. De meeste mensen hebben een middelmatige score op mate van mondiale identificatie.

```
FREQUENCIES VARIABLES=aab22a201
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics

aab22a201

N	Valid	1899
	Missing	2449
Mean		3.02
Std. Deviation		1.454
Minimum		1
Maximum		9

aab22a201

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	strongly connected	93	2.1	4.9	4.9
	connected	616	14.2	32.4	37.3
	not very connected	757	17.4	39.9	77.2
	not at all connected	340	7.8	17.9	95.1
	don't know	60	1.4	3.2	98.3
	no answer	33	.8	1.7	100.0
	Total	1899	43.7	100.0	
Missing	System	2449	56.3		
Total		4348	100.0		

***Frequentieverdeling items interculturele ervaring na filteren op huishoudhoofd. Er zijn 1882 antwoorden op deze items**

De items hebben respectievelijk 79, 97, 136 en 444 antwoorden per item die gecodeerd zullen worden als missing values. Dit zijn de antwoorden op 'N/A', 'don't know' en 'no answer'

De system missing bedraagt 2466 respondenten, deze mensen hebben de specifieke vraag niet ontvangen.

```
FREQUENCIES VARIABLES=aab22a351 aab22a352 aab22a355 aab22a356
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequency Table

		aab22a351			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	1049	24.1	55.7	55.7
	no	754	17.3	40.1	95.8
	N/A	57	1.3	3.0	98.8
	don't know	8	.2	.4	99.3
	no answer	14	.3	.7	100.0
	Total	1882	43.3	100.0	
Missing	System	2466	56.7		
Total		4348	100.0		

		aab22a352			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	374	8.6	19.9	19.9
	no	1411	32.5	75.0	94.8
	N/A	73	1.7	3.9	98.7
	don't know	7	.2	.4	99.1
	no answer	17	.4	.9	100.0
	Total	1882	43.3	100.0	
Missing	System	2466	56.7		
Total		4348	100.0		

		aab22a355			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	949	21.8	50.4	50.4
	no	797	18.3	42.3	92.8
	N/A	110	2.5	5.8	98.6
	don't know	8	.2	.4	99.0
	no answer	18	.4	1.0	100.0
	Total	1882	43.3	100.0	
Missing	System	2466	56.7		
Total		4348	100.0		

		aab22a356			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	289	6.6	15.4	15.4
	no	1149	26.4	61.1	76.4
	N/A	413	9.5	21.9	98.4
	don't know	11	.3	.6	98.9
	no answer	20	.5	1.1	100.0
	Total	1882	43.3	100.0	
Missing	System	2466	56.7		
Total		4348	100.0		

***Frequentieverdeling item bestaansonzekerheid na filteren op huishoudhoofd. Er zijn 1886 antwoorden op dit item**

Het item heeft 53 antwoorden die handmatig als missing zullen worden bestempeld, dit zijn 'don't know' en 'no anwer'

De system missing bedraagt 2462 respondenten, deze mensen hebben de specifieke vraag niet ontvangen.

```
FREQUENCIES VARIABLES=aab22a311
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS
```

Frequencies

Statistics		
aab22a311		
N	Valid	1886
	Missing	2462
Mean		9.29
Std. Deviation		14.486
Minimum		0
Maximum		99

		aab22a311			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 very dissatisfied	25	.6	1.3	1.3
	1	14	.3	.7	2.1
	2	30	.7	1.6	3.7
	3	38	.9	2.0	5.7
	4	71	1.6	3.8	9.4
	5	146	3.4	7.7	17.2
	6	267	6.1	14.2	31.3
	7	474	10.9	25.1	56.5
	8	538	12.4	28.5	85.0
	9	157	3.6	8.3	93.3
	10 very satisfied	73	1.7	3.9	97.2
	don't know	26	.6	1.4	98.6
	no answer	27	.6	1.4	100.0
	Total	1886	43.4	100.0	
Missing	System	2462	56.6		
Total		4348	100.0		

***Frequentieverdeling item oplmet (opleidingsniveau) na filteren op huishoudhoofd. Er zijn 4348 antwoorden op dit item**

Het item heeft 126 antwoorden die handmatig als missing zullen worden bestempeld, dit zijn 'other' , "not (yet) completed any education en 'not yet started any education'

Iedereen heeft deze vragen onvragen dus er zijn geen system missings.

```

FREQUENCIES VARIABLES= oplmet
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.

```

Frequencies

Statistics		
oplmct		
N	Valid	4348
	Missing	0
Mean		4.22
Std. Deviation		1.491
Minimum		1
Maximum		9

		oplmet			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	primary school	124	2.9	2.9	2.9
	vmbo (intermediate secondary education, US: junior high school)	718	16.5	16.5	19.4
	havo/vwo (higher secondary education/preparatory university education, US: senior high school)	339	7.8	7.8	27.2
	mbo (intermediate vocational education, US: junior college)	1082	24.9	24.9	52.0
	hbo (higher vocational education, US: college)	1261	29.0	29.0	81.0
	wo (university)	698	16.1	16.1	97.1
	other	92	2.1	2.1	99.2
	Not (yet) completed any education	21	.5	.5	99.7
	Not yet started any education*	13	.3	.3	100.0
	Total	4348	100.0	100.0	

***Frequentieverdeling item geslacht.**

FREQUENCIES VARIABLES= geslacht
 /STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
 /HISTOGRAM
 /ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

Statistics		
geslacht		
N	Valid	4348
	Missing	0
Mean		1.35
Std. Deviation		.476
Minimum		1
Maximum		2

		geslacht			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Male	2837	65.2	65.2	65.2
	Female	1511	34.8	34.8	100.0
	Total	4348	100.0	100.0	

***Filter op huishoudhoofd en onbewerkte items. System missings zijn hierdoor verwijderd, aantal respondenten kwam uit op 1882.**

USE ALL.

COMPUTE filter_\$=(NMISS(aab22a201,aab22a351, aab22a352, aab22a354, aab22a355, aab22a356, aab22a311, geslacht) < 1 & positie = 1).

VARIABLE LABELS filter_\$ 'NMISS(aab22a201,aab22a351, aab22a352, aab22a354, aab22a355, aab22a356, aab22a311, geslacht) < 1 & positie = 1 (FILTER)'.
 VALUE LABELS filter_\$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.

FORMATS filter_\$ (f1.0).

FILTER BY filter_\$.

EXECUTE.

***Frequentieverdeling van de variabelen na filteren op huishoudhoofd en onbewerkte items.**

FREQUENCIES VARIABLES=aab22a201,aab22a351, aab22a352, aab22a354, aab22a355, aab22a356, aab22a311, geslacht

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN

/HISTOGRAM

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

		Statistics							geslacht
		aab22a201	aab22a351	aab22a352	aab22a354	aab22a355	aab22a356	aab22a311	t
N	Valid	1882	1882	1882	1882	1882	1882	1882	1882
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		3.02	1.67	2.08	2.85	1.88	3.05	9.30	1.37
Std. Deviation		1.448	1.313	1.319	2.158	1.604	2.294	14.501	.482
Minimum		1	1	1	1	1	1	0	1
Maximum		9	9	9	9	9	9	99	2

Frequency Table

aab22a201

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	strongly connected	93	4.9	4.9	4.9
	connected	609	32.4	32.4	37.3
	not very connected	750	39.9	39.9	77.2
	not at all connected	339	18.0	18.0	95.2
	don't know	59	3.1	3.1	98.3
	no answer	32	1.7	1.7	100.0
	Total	1882	100.0	100.0	

aab22a351

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	1049	55.7	55.7	55.7
	no	754	40.1	40.1	95.8
	N/A	57	3.0	3.0	98.8
	don't know	8	.4	.4	99.3
	no answer	14	.7	.7	100.0
	Total	1882	100.0	100.0	

aab22a352

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	374	19.9	19.9	19.9
	no	1411	75.0	75.0	94.8
	N/A	73	3.9	3.9	98.7
	don't know	7	.4	.4	99.1
	no answer	17	.9	.9	100.0
	Total	1882	100.0	100.0	

aab22a354

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	313	16.6	16.6	16.6
	no	1194	63.4	63.4	80.1
	N/A	354	18.8	18.8	98.9
	don't know	6	.3	.3	99.2
	no answer	15	.8	.8	100.0
	Total	1882	100.0	100.0	

aab22a355

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	949	50.4	50.4	50.4
	no	797	42.3	42.3	92.8
	N/A	110	5.8	5.8	98.6
	don't know	8	.4	.4	99.0
	no answer	18	1.0	1.0	100.0
	Total	1882	100.0	100.0	

aab22a356

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	289	15.4	15.4	15.4
	no	1149	61.1	61.1	76.4
	N/A	413	21.9	21.9	98.4
	don't know	11	.6	.6	98.9
	no answer	20	1.1	1.1	100.0
	Total	1882	100.0	100.0	

aab22a311

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 very dissatisfied	25	1.3	1.3	1.3
	1	14	.7	.7	2.1
	2	30	1.6	1.6	3.7
	3	38	2.0	2.0	5.7
	4	71	3.8	3.8	9.5
	5	145	7.7	7.7	17.2
	6	267	14.2	14.2	31.3
	7	474	25.2	25.2	56.5
	8	536	28.5	28.5	85.0
	9	156	8.3	8.3	93.3
	10 very satisfied	73	3.9	3.9	97.2
	don't know	26	1.4	1.4	98.6
	no answer	27	1.4	1.4	100.0
	Total	1882	100.0	100.0	

		geslacht			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Male	1195	63.5	63.5	63.5
	Female	687	36.5	36.5	100.0
	Total	1882	100.0	100.0	

***Operationalisatie van de variabelen die worden gebruikt in het model.**

***Operationalisatie MONDIALE IDENTITEIT**

Vraag aab22a201 gespiegeld zodat de variabele bij een hogere score een indicatie geeft van een hogere mate van mondiale identificatie

Handmatig verwijderen missings.

RECODE aab22a201 (4=1) (3=2) (2=3) (1=4) (8 thru 9=SYSMIS) INTO monidentiteit.
EXECUTE.

***Frequentieverdeling van output variabele monidentiteit.**

FREQUENCIES VARIABLES=monidentiteit
/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

Statistics

monidentiteit

N	Valid	1791
	Missing	91

		monidentiteit			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	339	18.0	18.9	18.9
	2.00	750	39.9	41.9	60.8
	3.00	609	32.4	34.0	94.8
	4.00	93	4.9	5.2	100.0
	Total	1791	95.2	100.0	
Missing	System	91	4.8		
Total		1882	100.0		

*INTERCULTURELE ERVARING

Betrouwbaarheidstoets van interne samenhang tussen items in schaal intercultuurvaring. De schaal heeft een cronbachs alpha

van 0,727 wat betekent dat er een hoge interne samenhang is binnen de schaal. De items vertonen overlap in wat ze meten.

RELIABILITY

/VARIABLES=aab22a351 aab22a352 aab22a355 aab22a356

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE CORR.

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.727	.775	4

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
aab22a351	1.67	1.313	1882
aab22a352	2.08	1.319	1882
aab22a355	1.88	1.604	1882
aab22a356	3.05	2.294	1882

Inter-Item Correlation Matrix

	aab22a351	aab22a352	aab22a355	aab22a356
aab22a351	1.000	.653	.567	.311
aab22a352	.653	1.000	.521	.380
aab22a355	.567	.521	1.000	.343
aab22a356	.311	.380	.343	1.000

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
8.69	24.856	4.986	4

***Operationalisatie interculturele ervaring. Hercoderen items tot dummy-variabelen. Handmatig verwijderen missings.**

```
RECODE aab22a351 aab22a352 aab22a355 aab22a356 (2=0) (1=1) (ELSE=SYSMIS) INTO
aab22a351_bin
aab22a352_bin aab22a355_bin aab22a356_bin.
EXECUTE.
```

```
COMPUTE intercultervaring=aab22a351_bin + aab22a352_bin + aab22a355_bin + aab22a356_bin.
EXECUTE.
```

***Frequentieverdeling output variabele intercultervaring.**

```
FREQUENCIES VARIABLES=intercultervaring
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics		
intercultervaring		
N	Valid	1392
	Missing	490
Mean		1.4993
Std. Deviation		1.21694
Minimum		.00
Maximum		4.00

		intercultervaring			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	.00	382	20.3	27.4	27.4
	1.00	321	17.1	23.1	50.5
	2.00	387	20.6	27.8	78.3
	3.00	216	11.5	15.5	93.8
	4.00	86	4.6	6.2	100.0
	Total	1392	74.0	100.0	
Missing	System	490	26.0		
Total		1882	100.0		

***Operationalisatie BESTAANSONZEKERHEID**

Spiegelen item zodat een hogere score betekent dat iemand meer bestaansonzekerheid ervaart. Handmatig verwijderen missings.

```
RECODE aab22a311 (0=10) (1=9) (2=8) (3=7) (4=6) (5=5) (6=4) (7=3) (8=2) (9=1) (10=0)
(ELSE=SYSMIS) INTO
    bestaansonzekerheid.
EXECUTE.
```

***Frequentieverdeling output variabele bestaansonzekerheid.**

```
FREQUENCIES VARIABLES=bestaansonzekerheid
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics

bestaansonzekerheid

N	Valid	1829
	Missing	53
Mean		3.1443
Std. Deviation		1.86408
Minimum		.00
Maximum		10.00

bestaansonzekerheid					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	.00	73	3.9	4.0	4.0
	1.00	156	8.3	8.5	12.5
	2.00	536	28.5	29.3	41.8
	3.00	474	25.2	25.9	67.7
	4.00	267	14.2	14.6	82.3
	5.00	145	7.7	7.9	90.3
	6.00	71	3.8	3.9	94.1
	7.00	38	2.0	2.1	96.2
	8.00	30	1.6	1.6	97.9
	9.00	14	.7	.8	98.6
	10.00	25	1.3	1.4	100.0
	Total	1829	97.2	100.0	
Missing	System	53	2.8		
Total		1882	100.0		

***Operationalisatie OPLEIDINGSNIVEAU**

Categorieren 7 tot 9 hergecodeerd als missing value.

```
RECODE oplmet (7 thru 9=SYSMIS) (ELSE=Copy) INTO opleidingsniveau.
```

EXECUTE.

***Operationalisatie filtervariabele culturele achtergrond.**

RECODE herkomstgroep (101=1) (102=1) (201=1) (202=1) (999=SYSMIS) (ELSE=Copy) INTO cultachtergrond.
EXECUTE.

FREQUENCIES VARIABLES=cultachtergrond
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

Statistics

cultachtergrond

N	Valid	1854
	Missing	28
Mean		.1861
Std. Deviation		.38928
Minimum		.00
Maximum		1.00

		cultachtergrond			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	.00	1509	80.2	81.4	81.4
	1.00	345	18.3	18.6	100.0
	Total	1854	98.5	100.0	
Missing	System	28	1.5		
Total		1882	100.0		

***Populatieselectie. Filteren op huishoudhoofden en geoperationaliseerde variabelen die worden gebruikt in het model.**

USE ALL.
COMPUTE filter_\$=(NMISS(geslacht, opleidingsniveau, monidentiteit, intercultervaring, bestaansonzekerheid) < 1 & positie = 1).
VARIABLE LABELS filter_\$ 'NMISS(geslacht, opleidingsniveau, monidentiteit, '+
'intercultervaring, bestaansonzekerheid) < 1 & positie = 1 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_\$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_\$ (f1.0).
FILTER BY filter_\$.
EXECUTE.

***Frequentieverdeling outputvariabelen na filteren op huishoudhoofden en geoperationaliseerde variabelen die worden gebruikt in het model**

Het aantal respondenten kwam uit op 1307, dat is een verschil van 594 ten opzichte van het model zonder de bewerkingen van de variabelen.

FREQUENCIES VARIABLES=geslacht opleidingsniveau monidentiteit intercultervaring
bestaansonzekerheid
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

		Statistics				
		geslacht	opleidingsniveau	monidentiteit	intercultervaring	bestaansonzekerheid
N	Valid	1307	1307	1307	1307	1307
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		1.35	4.1469	2.2158	1.5019	3.0819
Std. Deviation		.477	1.38848	.82047	1.22154	1.81120
Minimum		1	1.00	1.00	.00	.00
Maximum		2	6.00	4.00	4.00	10.00

Frequency Table

		geslacht			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Male	852	65.2	65.2	65.2
	Female	455	34.8	34.8	100.0
	Total	1307	100.0	100.0	

		opleidingsniveau			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	33	2.5	2.5	2.5
	2.00	216	16.5	16.5	19.1
	3.00	111	8.5	8.5	27.5
	4.00	333	25.5	25.5	53.0
	5.00	394	30.1	30.1	83.2
	6.00	220	16.8	16.8	100.0
	Total	1307	100.0	100.0	

monidentiteit					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	264	20.2	20.2	20.2
	2.00	562	43.0	43.0	63.2
	3.00	416	31.8	31.8	95.0
	4.00	65	5.0	5.0	100.0
	Total	1307	100.0	100.0	

intercultervaring					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	.00	362	27.7	27.7	27.7
	1.00	295	22.6	22.6	50.3
	2.00	363	27.8	27.8	78.0
	3.00	206	15.8	15.8	93.8
	4.00	81	6.2	6.2	100.0
	Total	1307	100.0	100.0	

bestaansonzekerheid					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	.00	55	4.2	4.2	4.2
	1.00	116	8.9	8.9	13.1
	2.00	374	28.6	28.6	41.7
	3.00	361	27.6	27.6	69.3
	4.00	186	14.2	14.2	83.6
	5.00	103	7.9	7.9	91.4
	6.00	50	3.8	3.8	95.3
	7.00	19	1.5	1.5	96.7
	8.00	17	1.3	1.3	98.0
	9.00	7	.5	.5	98.5
	10.00	19	1.5	1.5	100.0
	Total	1307	100.0	100.0	

*Filteren op huishoudhoofden, variabelen die zijn opgenomen in het model en autochtone herkomst.

```

USE ALL.
COMPUTE filter_$=(NMISS(geslacht, opleidingsniveau, monidentiteit,
    intercultervaring, bestaansonzekerheid) < 1 & positie = 1 & cultachtergrond = 0).
VARIABLE LABELS filter_$ 'NMISS(geslacht, opleidingsniveau, monidentiteit, '+
    'intercultervaring, bestaansonzekerheid) < 1 & positie = 1 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE.

```

***Frequentieverdeling outputvariabelen na filteren op huishoudhoofd, variabelen in model en autochtone herkomst. Het uiteindelijke aantal respondenten dat zal worden gebruikt in de analyse komt uit op 1070.**

```

FREQUENCIES VARIABLES=geslacht opleidingsniveau monidentiteit intercultervaring
    bestaansonzekerheid
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.

```

Frequencies

		Statistics				
		geslacht	opleidingsniveau	monidentiteit	intercultervaring	bestaansonzekerheid
N	Valid	1070	1070	1070	1070	1070
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		1.34	4.1150	2.1794	1.3486	2.9336
Std. Deviation		.475	1.37900	.81356	1.17702	1.70519
Minimum		1	1.00	1.00	.00	.00
Maximum		2	6.00	4.00	4.00	10.00

Frequency Table

		geslacht			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Male	704	65.8	65.8	65.8
	Female	366	34.2	34.2	100.0
	Total	1070	100.0	100.0	

		opleidingsniveau			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	25	2.3	2.3	2.3
	2.00	189	17.7	17.7	20.0
	3.00	80	7.5	7.5	27.5

	4.00	285	26.6	26.6	54.1
	5.00	326	30.5	30.5	84.6
	6.00	165	15.4	15.4	100.0
	Total	1070	100.0	100.0	

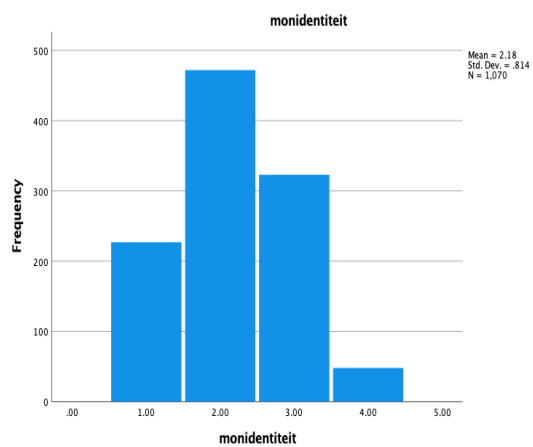
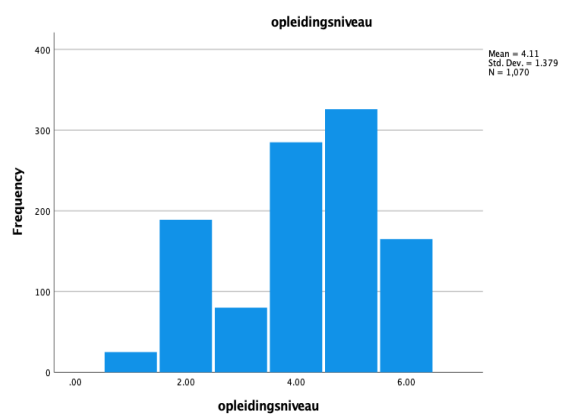
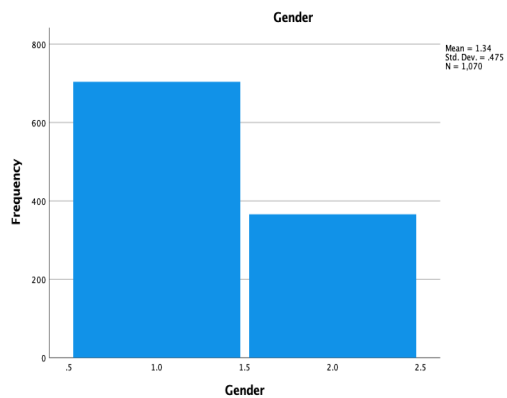
monidentiteit					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	227	21.2	21.2	21.2
	2.00	472	44.1	44.1	65.3
	3.00	323	30.2	30.2	95.5
	4.00	48	4.5	4.5	100.0
	Total	1070	100.0	100.0	

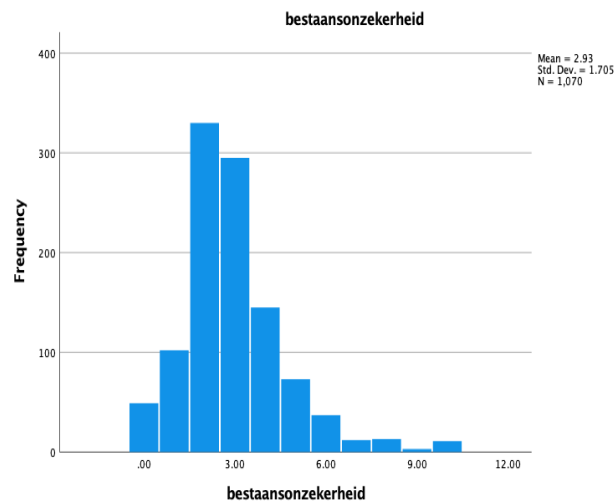
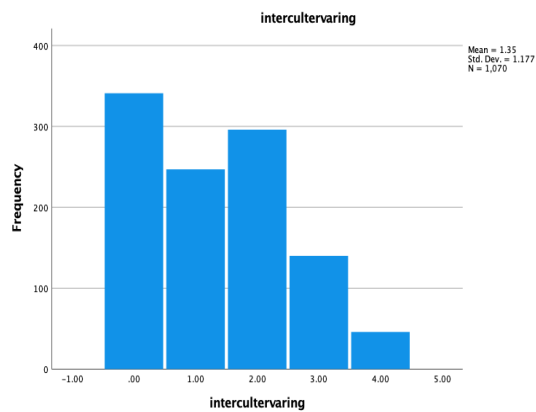
intercultervaring					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	.00	341	31.9	31.9	31.9
	1.00	247	23.1	23.1	55.0
	2.00	296	27.7	27.7	82.6
	3.00	140	13.1	13.1	95.7
	4.00	46	4.3	4.3	100.0
	Total	1070	100.0	100.0	

bestaansonzekerheid					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	.00	49	4.6	4.6	4.6
	1.00	102	9.5	9.5	14.1
	2.00	330	30.8	30.8	45.0
	3.00	295	27.6	27.6	72.5
	4.00	145	13.6	13.6	86.1
	5.00	73	6.8	6.8	92.9
	6.00	37	3.5	3.5	96.4
	7.00	12	1.1	1.1	97.5
	8.00	13	1.2	1.2	98.7

9.00	3	.3	.3	99.0
10.00	11	1.0	1.0	100.0
Total	1070	100.0	100.0	

Histogram

Bijlage 2

*BIJLAGE 2.

*Analyse

*Product-momentcorrelaties van alle variabelen die zijn opgenomen in de analyse.

DATASET ACTIVATE DataSet1.

CORRELATIONS

/VARIABLES=geslacht monidentiteit intercultervaring opleidingsniveau

bestaansonzekerheid

/PRINT=TWOTAIL NOSIG FULL

/MISSING=PAIRWISE.

Correlations

		Correlations				
		geslacht t	monidentit eit	interculterv aring	opleidingsn iveau	bestaanson zekerheid
geslacht	Pearson Correlation	1	.182**	-.041	-.014	.088**
	Sig. (2-tailed)		<.001	.178	.638	.004
	N	1070	1070	1070	1070	1070
monidentiteit	Pearson Correlation	.182**	1	.161**	.078*	-.086**
	Sig. (2-tailed)	<.001		<.001	.010	.005
	N	1070	1070	1070	1070	1070
intercultervaring	Pearson Correlation	-.041	.161**	1	.284**	-.089**
	Sig. (2-tailed)	.178	<.001		<.001	.004
	N	1070	1070	1070	1070	1070
opleidingsniveau	Pearson Correlation	-.014	.078*	.284**	1	-.164**
	Sig. (2-tailed)	.638	.010	<.001		<.001
	N	1070	1070	1070	1070	1070
bestaansonzekerheid	Pearson Correlation	.088**	-.086**	-.089**	-.164**	1
	Sig. (2-tailed)	.004	.005	.004	<.001	
	N	1070	1070	1070	1070	1070

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

***Variabelen van het hoofdmodel zijn gecentreerd, vervolgens is met deze gecentreerde variabelen een interactie variabele geconstrueerd.**

COMPUTE intercultervaring_gecentreerd=intercultervaring - 2.
EXECUTE.

COMPUTE bestaansonzekerheid_gecentreerd=bestaansonzekerheid - 3.06.
EXECUTE.

COMPUTE interactie=intercultervaring_gecentreerd * bestaansonzekerheid_gecentreerd.

***Een sequentiele lineaire regressie-analyse is uitgevoerd. De variabelen zijn in stappen toegevoegd aan het model.**

REGRESSION

```

/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA CHANGE
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT monidentiteit
/METHOD=ENTER opleidingsniveau geslacht
/METHOD=ENTER opleidingsniveau geslacht intercultervaring_gecentreerd
/METHOD=ENTER opleidingsniveau geslacht intercultervaring_gecentreerd
bestaansonzekerheid_gecentreerd
/METHOD=ENTER opleidingsniveau geslacht intercultervaring_gecentreerd
bestaansonzekerheid_gecentreerd interactie.

```

Regression

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	geslacht, opleidingsniveau ^b	.	Enter
2	intercultervaring_g ecentreerd ^b	.	Enter
3	bestaansonzekerhei d_gecentreerd ^b	.	Enter
4	interactie ^b	.	Enter

a. Dependent Variable: monidentiteit

b. All requested variables entered.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	.200 ^a	.040	.038	.79793	.040	22.145	2	1067	<.001
2	.251 ^b	.063	.060	.78861	.023	26.359	1	1066	<.001
3	.265 ^c	.070	.067	.78595	.007	8.227	1	1065	.004
4	.268 ^d	.072	.068	.78561	.002	1.937	1	1064	.164

a. Predictors: (Constant), geslacht, opleidingsniveau

b. Predictors: (Constant), geslacht, opleidingsniveau, intercultervaring_gecentreerd

c. Predictors: (Constant), geslacht, opleidingsniveau, intercultervaring_gecentreerd, bestaansonzekerheid_gecentreerd

d. Predictors: (Constant), geslacht, opleidingsniveau, intercultervaring_gecentreerd, bestaansonzekerheid_gecentreerd, interactie

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	28.199	2	14.099	22.145	<.001 ^b
	Residual	679.349	1067	.637		
	Total	707.548	1069			
2	Regression	44.592	3	14.864	23.901	<.001 ^c
	Residual	662.956	1066	.622		
	Total	707.548	1069			
3	Regression	49.674	4	12.419	20.104	<.001 ^d
	Residual	657.873	1065	.618		
	Total	707.548	1069			
4	Regression	50.869	5	10.174	16.485	<.001 ^e
	Residual	656.678	1064	.617		
	Total	707.548	1069			

a. Dependent Variable: monidentiteit

b. Predictors: (Constant), geslacht, opleidingsniveau

c. Predictors: (Constant), geslacht, opleidingsniveau, intercultervaring_gecentreerd

d. Predictors: (Constant), geslacht, opleidingsniveau, intercultervaring_gecentreerd, bestaansonzekerheid_gecentreerd

e. Predictors: (Constant), geslacht, opleidingsniveau, intercultervaring_gecentreerd, bestaansonzekerheid_gecentreerd, interactie

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1.560	.104		15.010	<.001
	opleidingsniveau	.048	.018	.081	2.699	.007
	geslacht	.315	.051	.184	6.122	<.001
2	(Constant)	1.728	.108		16.029	<.001
	opleidingsniveau	.021	.018	.036	1.164	.245
	geslacht	.325	.051	.190	6.388	<.001
	intercultervaring_gecentreerd	.110	.021	.159	5.134	<.001
3	(Constant)	1.736	.107		16.152	<.001
	opleidingsniveau	.014	.018	.023	.738	.460

	geslacht	.337	.051	.197	6.631	<.001
	interculturvaring_gecentreerd	.107	.021	.155	5.028	<.001
	bestaansonzekerheid_gecentreerd	-.041	.014	-.086	-2.868	.004
4	(Constant)	1.740	.107		16.191	<.001
	opleidingsniveau	.013	.018	.023	.734	.463
	geslacht	.338	.051	.197	6.642	<.001
	interculturvaring_gecentreerd	.109	.021	.157	5.095	<.001
	bestaansonzekerheid_gecentreerd	-.028	.017	-.058	-1.610	.108
	interactie	.016	.012	.050	1.392	.164

a. Dependent Variable: monidentiteit

Excluded Variables^a

Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics Tolerance
1	interculturvaring_gecentreerd	.159 ^b	5.134	<.001	.155	.918
	bestaansonzekerheid_gecentreerd	-.093 ^b	-3.045	.002	-.093	.966
	interactie	.079 ^b	2.618	.009	.080	.990
2	bestaansonzekerheid_gecentreerd	-.086 ^c	-2.868	.004	-.088	.964
	interactie	.082 ^c	2.751	.006	.084	.990
3	interactie	.050 ^d	1.392	.164	.043	.684

a. Dependent Variable: monidentiteit

b. Predictors in the Model: (Constant), geslacht, opleidingsniveau

c. Predictors in the Model: (Constant), geslacht, opleidingsniveau, interculturvaring_gecentreerd

d. Predictors in the Model: (Constant), geslacht, opleidingsniveau, interculturvaring_gecentreerd, bestaansonzekerheid_gecentreerd

Bijlage 3: assumptiecontrole, analyse van de uitbijters en multicollineariteit.

3.1 Assumptie controle

3.1.1. Onafhankelijkheid

De data van het LISS bestaat uit leden van willekeurig getrokken huishoudens. Ook is gefilterd op huishoudhoofden, wat voorkomt dat leden van hetzelfde huishouden werden meegenomen in de analyse. Dit zou kunnen leiden tot respondenten die onderling afhankelijk van elkaar zijn. Door deze aanpassingen kan met zekerheid worden gezegd dat de assumptie van onafhankelijke observaties is niet is geschonden.

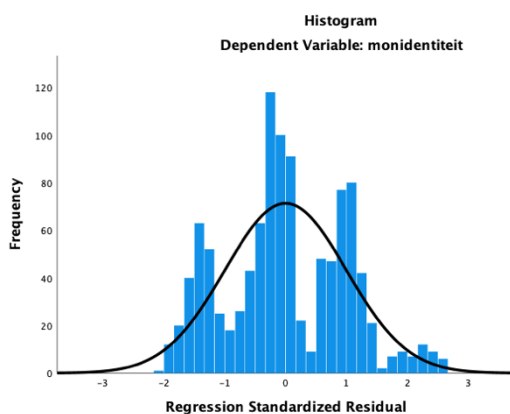
3.1.2 Normaliteit

De assumptie van normaliteit is gecontroleerd door gebruik te maken van een histogram en PP-plot die de verdeling van de gestandaardiseerde residuen weergegeven, respectievelijk weergegeven in figuur 1 en 2.

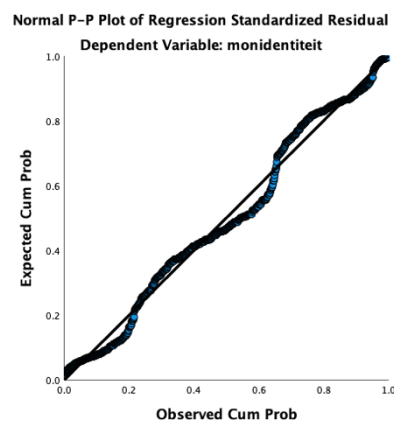
De verdeling van het histogram is grofweg in lijn met de normale verdeling, te zien aan de belvorm rondom 0. Wat opvalt zijn de gaten in de verdeling, dit is het gevolg van de vier categorieën van mondiale identiteit. De residuen vallen rondom de vier waardes en zijn ongeveer gelijk in verdeling, alleen de vierde categorie doorbreekt dit patroon. Dit komt doordat weinig respondenten in de vierde categorie vallen. Ik concludeer dat de assumptie van normaliteit niet ernstig is geschonden, het model wijkt licht af van normaliteit. De steekproefomvang is groot genoeg dat kleine afwijkingen in normaliteit van de residuen geen grote gevolgen hebben voor de algehele verdeling. Er zijn daarnaast geen gestandaardiseerde residuen die groter zijn dan 3 in absolute waarde, wat aanwijzing geeft dat er geen sprake is van grote outliers.

Een P-P plot is geschat om inzichtelijk te maken in hoeverre het model de normale verdeling volgt. De vier categorieën van mondiale identiteit vallen terug te zien in de kronkelende vorm van de plot.

Figuur 1. Histogram gestandaardiseerde residuen.

Figuur 2: P-Plot van de gestandaardiseerde residuen.

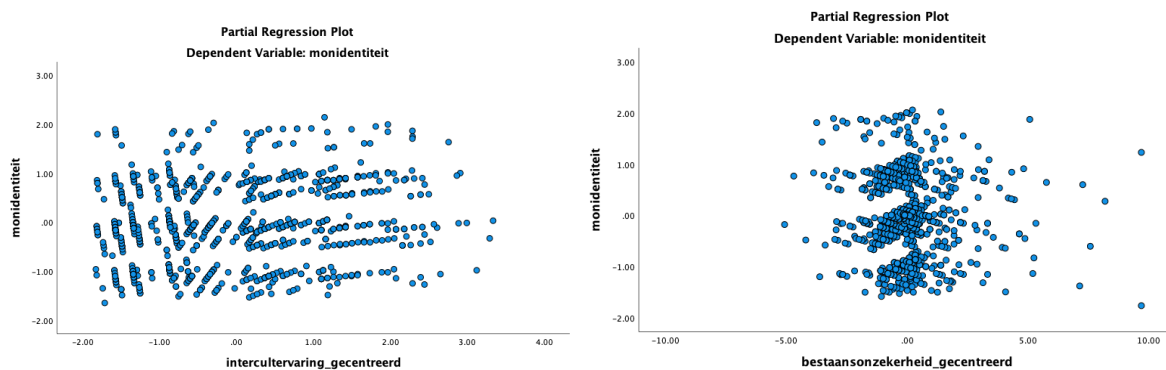

Te zien is dat de waarden van de cumulatieve kansen redelijk overeenkomen met de verwachte cumulatieve kansen. De waarden volgen de diagonale lijn en wijken alleen af van de lijn in de staart van de verdelingen rondom de waarden. Waarbij de hoogste concentratie van waarden, het midden van de verdeling, het meest op de lijn lijkt te liggen. Ik concludeer dat de normaliteitsassumptie ook op basis van deze plot niet is geschonden.

3.1.3. Lineariteit en homoscedasticiteit

De derde assumptie van lineariteit gaat in op de vraag of het verband tussen interculturele ervaring, bestaansonzekerheid en mondiale identiteit het best kan worden geschat door gebruik te maken van een lineair model. Daarnaast betekent de assumptie van homoscedasticiteit dat er sprake is van een constante conditionele standaarddeviatie van de residuen, oftewel dat ze over de gehele lengte van de x-as evenredig afwijken van het gemiddelde. Twee partiele regressieplots van de gestandaardiseerde residuen van de verklarende variabelen afgezet tegen de voorspelde waarden op mondiale identiteit zijn geschat om deze assumpties te controleren, weergegeven in figuur 3. Bij een stijging op de x-as, dus een hogere score op de verklarende variabele, lijkt de verdeling van de residuen rondom 0 ongeveer hetzelfde te zijn. Dit geldt vooral voor interculturele ervaring en tot bepaalde hoogte voor bestaansonzekerheid. Voor bestaansonzekerheid kan echter worden opgemerkt dat bij een hogere score de spreiding van de residuen ongelijkmatiger is met enkele uitbijters rondom de hogere waarden van de x-as. Dit is opnieuw het gevolg door de linksscheve verdeling van de variabele. Ik voorspel dat bij een grotere N dit patroon meer in lijn zou zijn met de rest van de residuen en dat de assumptie niet te erg is geschonden.

Figuur 3: partiële-residuenplots met mondiale identiteit op de y-as en respectievelijk interculturele ervaring en bestaansonzekerheid op de x-as.

3.2 Modeldiagnostieken

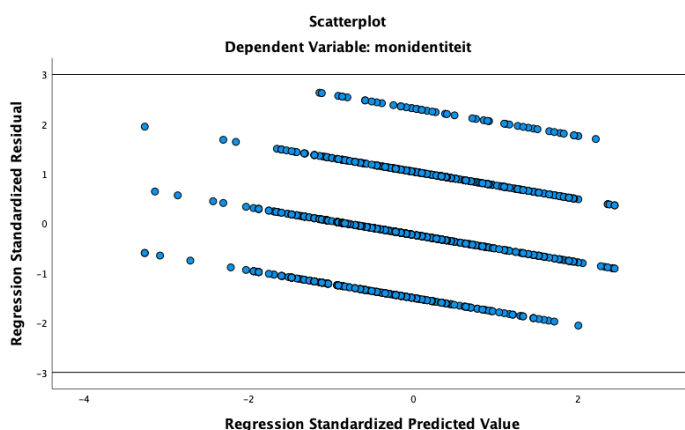
Van belang is dat wordt nagegaan of in de analyse enkele specifieke observaties een krachtige invloed hebben op de algemene fit van het model en zodoende de geschatte effecten en de daarmee verbonden conclusies vertekenen. We spreken van een uitbijter wanneer een case bij verschillende methodes opnieuw kan worden aangewezen als uitzonderlijk invloedrijk. Deze methodes zijn echter enkel indicaties van invloed. In de volgende sectie zal met behulp van de residuen, leverage, cook's distance en DfFit. Een conclusie worden getrokken over de invloed van uitbijters en invloedrijke punten op het model.

Te zien in het histogram in figuur 1 was dat de residuen nergens groter zijn dan 3 in absolute waarde. Dit geeft een indicatie dat er geen sprake is van sterke invloedrijke punten. Onderstaande analyses zijn gedaan om na te gaan of dit inderdaad het geval is. Allereerst is een extra plot gemaakt van de residuen, weergegeven in figuur 4, waarbij duidelijk te zien is dat de residuen nergens de 3 overschrijden.

Daarnaast is de leverage grens-waarde berekend wat voor mijn model uitkomt op 0,0093 ($2 \cdot 5 / 1070$), dat wil zeggen dat alle leverage waarden die groter zijn dan 0,0093 wijzen op een invloedrijk punt. Er zijn in mijn analyse 10 observaties die een leverage waarde hebben die groter is dan 0,0093. Dit aantal is niet heel hoog, wat erop wijst dat er niet veel cases zijn die een grote invloed hebben op de geschatte coëfficiënten. Ook gekeken naar de Cook's distance waarden valt op dat enkel een kleine hoeveelheid waarden op zowel Cook's distance als Leverage hoog scoren, dit is weergegeven in figuur 5. De waarden die het meest opvallen zijn de cases met ID-nummers: 1 en 2.

Als laatste moet gecontroleerd worden voor multicollineariteit. De VIF-waarden zijn weergegeven in Bijlage 2. De hoogste VIF is 1,199. Dit is niet hoog gezien een grenswaarde wordt gehanteerd van 4. Om die reden concludeer ik dat multicollineariteit in mijn model geen risico is.

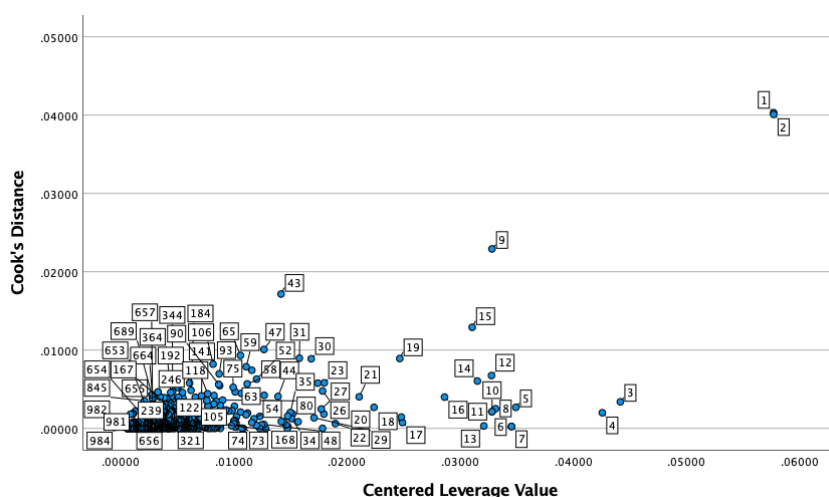
Figuur 4: residuenplot met -3 en 3 als bandbreedte om uitbijters te kunnen detecteren.

Tabel 3: overzicht van de waarden voor de selectie van de uitbijters en invloedrijke punten

Residuen	ID	Leverage	ID	Cooks Dist.	ID	Dfit	ID
1.81230	1006	.02480	2617	.00629	5582	.01414	6104
1.76124	2922	.01796	4518	.00563	6104	.01196	3276
1.66408	3335	.01742	7574	.00486	8760	.01076	7259
1.62363	10207	.01579	3337	.00467	343	.00977	2922
1.49134	8246	.01439	9125	.00417	775	.00880	7370

Figuur 5: spreidingsdiagram van de Cook's distance en de Leverage.

3.3 Syntax

* Encoding: UTF-8.

*BIJLAGE 3

*De regressie is opnieuw uitgevoerd met de statistieken die inzicht geven in mogelijke schending van de assumpties van lineaire regressie
Ook zijn de diagnostieken berekend voor observatie van de outliers en mogelijke multicollineariteit.

```
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT monidentiteit
/METHOD=ENTER geslacht opleidingsniveau
```

```

/METHOD=ENTER geslacht opleidingsniveau intercultervaring_gecentreerd
/METHOD=ENTER geslacht opleidingsniveau intercultervaring_gecentreerd
bestaansonzekerheid_gecentreerd
/METHOD=ENTER geslacht opleidingsniveau intercultervaring_gecentreerd
bestaansonzekerheid_gecentreerd interactie
/PARTIALPLOT ALL
/SCATTERPLOT=(*ZRESID ,*ZPRED)
/RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID)
/CASEWISE PLOT(ZRESID) OUTLIERS(3)
/SAVE COOK LEVER RESID ZRESID DFBETA DFFIT.

```

Regression

Variables Entered/Removed ^a			
Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	opleidingsniveau, geslacht ^b	.	Enter
2	intercultervaring_g ecentreerd ^b	.	Enter
3	bestaansonzekerhei d_gecentreerd ^b	.	Enter
4	interactie ^b	.	Enter

a. Dependent Variable: monidentiteit

b. All requested variables entered.

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	1.560	.104		15.010	<.001		
	geslacht	.315	.051	.184	6.122	<.001	1.000	1.000
	opleidingsniveau	.048	.018	.081	2.699	.007	1.000	1.000
2	(Constant)	1.728	.108		16.029	<.001		
	geslacht	.325	.051	.190	6.388	<.001	.998	1.002
	opleidingsniveau	.021	.018	.036	1.164	.245	.920	1.087
	interculturvaring_gecentreerd	.110	.021	.159	5.134	<.001	.918	1.089
3	(Constant)	1.736	.107		16.152	<.001		
	geslacht	.337	.051	.197	6.631	<.001	.991	1.009
	opleidingsniveau	.014	.018	.023	.738	.460	.900	1.111
	interculturvaring_gecentreerd	.107	.021	.155	5.028	<.001	.917	1.091
	bestaansonzekerheid_gecentreerd	-.041	.014	-.086	-2.868	.004	.964	1.037
4	(Constant)	1.740	.107		16.191	<.001		
	geslacht	.338	.051	.197	6.642	<.001	.991	1.009
	opleidingsniveau	.013	.018	.023	.734	.463	.900	1.111
	interculturvaring_gecentreerd	.109	.021	.157	5.095	<.001	.914	1.094
	bestaansonzekerheid_gecentreerd	-.028	.017	-.058	-1.610	.108	.666	1.502
	interactie	.016	.012	.050	1.392	.164	.684	1.463

a. Dependent Variable: monidentiteit

Model	Excluded Variables ^a				Collinearity Statistics
	Beta In	t	Sig.		

					Partial Correlation	Tolerance	VIF	Minimum Tolerance
1	intercultervaring_gecentreerd	.159 ^b	5.134	<.001	.155	.918	1.089	.918
	bestaansonzekerheid_gecentreerd	-.093 ^b	-3.045	.002	-.093	.966	1.035	.966
	interactie	.079 ^b	2.618	.009	.080	.990	1.010	.990
2	bestaansonzekerheid_gecentreerd	-.086 ^c	-2.868	.004	-.088	.964	1.037	.900
	interactie	.082 ^c	2.751	.006	.084	.990	1.010	.913
3	interactie	.050 ^d	1.392	.164	.043	.684	1.463	.666

a. Dependent Variable: monidentiteit

b. Predictors in the Model: (Constant), opleidingsniveau, geslacht

c. Predictors in the Model: (Constant), opleidingsniveau, geslacht, intercultervaring_gecentreerd

d. Predictors in the Model: (Constant), opleidingsniveau, geslacht, intercultervaring_gecentreerd, bestaansonzekerheid_gecentreerd

Collinearity Diagnostics^a

Model	Dimensie	Eigenvalue	Condition Index	(Constant)	geslacht	Variance Proportions			
						opleidingsniveau	intercultervaring_gecentreerd	bestaansonzekerheid_gecentreerd	interactie
1	1	2.856	1.000	.01	.01	.01			
	2	.108	5.151	.00	.54	.44			
	3	.036	8.853	.99	.45	.54			
2	1	3.134	1.000	.00	.01	.01	.03		
	2	.730	2.072	.00	.00	.01	.84		
	3	.102	5.532	.00	.62	.38	.05		
	4	.034	9.657	.99	.37	.60	.08		
3	1	3.140	1.000	.00	.01	.01	.03	.00	
	2	1.025	1.751	.00	.00	.00	.06	.85	
	3	.702	2.115	.00	.00	.01	.79	.12	
	4	.100	5.614	.00	.63	.38	.04	.03	
	5	.034	9.675	.99	.36	.60	.08	.00	
4	1	3.141	1.000	.00	.01	.01	.03	.00	.00
	2	1.563	1.418	.00	.00	.00	.00	.21	.22
	3	.736	2.066	.00	.00	.01	.80	.01	.04
	4	.427	2.713	.00	.00	.00	.05	.76	.75
	5	.100	5.615	.00	.63	.38	.04	.02	.00

6	.034	9.678	.99	.36	.60	.08	.00	.00
---	------	-------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

a. Dependent Variable: monidentiteit

Residuals Statistics ^a					
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	1.4676	2.7133	2.1794	.21814	1070
Std. Predicted Value	-3.263	2.447	.000	1.000	1070
Standard Error of Predicted Value	.031	.190	.056	.019	1070
Adjusted Predicted Value	1.4141	2.7193	2.1794	.21840	1070
Residual	-1.61698	2.06920	.00000	.78377	1070
Std. Residual	-2.058	2.634	.000	.998	1070
Stud. Residual	-2.065	2.639	.000	1.001	1070
Deleted Residual	-1.62738	2.07685	.00007	.78843	1070
Stud. Deleted Residual	-2.068	2.646	.000	1.001	1070
Mahal. Distance	.638	61.682	4.995	5.575	1070
Cook's Distance	.000	.040	.001	.002	1070
Centered Leverage Value	.001	.058	.005	.005	1070

a. Dependent Variable: monidentiteit

***Verwijderen outliers**

Een spreidingsdiagram van de cook's distance waarden tegen de leverage waarden. De cases met de hoogste combinatie op beide waardes geeft een indicatie van invloed op de fit van het model.

GRAPH

/SCATTERPLOT(BIVAR)=LEV_1 WITH COO_1

/MISSING=LISTWISE.

Procesverslag Bachelor-eindwerkstuk

Mees Doesburg

S4930746

4 juni 2025

Afsluitende conclusie over proces bachelor traject

Het gehele proces van het schrijven van het bachelor-werkstuk heb ik als zeer uitdagend ervaren maar ook ontzettend leerzaam. Vanaf het begin af aan was ik gedreven een tekst te schrijven waar ik mijzelf in kon vinden. Het hielp enorm mee dat ik dit onderwerp ontzetten interessant vind. Vooral de focus op het ongelijkheidsvraagstuk spreekt mij enorm aan. Ik ben veel tijd kwijt geweest aan het lezen van literatuur en boeken. Ik heb een lange tijd geprobeerd een boodschap over te brengen in de tekst die niet goed aansloot op het daadwerkelijke onderzoek. Het begon daardoor op gegeven moment meer op een essay te lijken... Op het laatst heb ik daarom met veel aandacht geprobeerd irrelevante uitweidingen te verwijderen en oog te hebben voor de rode draad van de tekst.

In deze ijverigheid zat ook gelijk de grootste uitdaging. Terugkijkend op het proces was mijn grootste valkuil dat ik te veel wou en te weinig ervaring heb op veel vlakken. Ik had de ambitie een theorie paragraaf te schrijven die in bepaald opzicht mijn eigen kunnen te boven gaat. Ik ben gematigd tevreden met de tekst die ik nu heb geschreven. Wel ben ik zeer positief over de kennis die ik heb opgedaan en het verloop van het proces. Ik heb het idee dat ik in schrijfvaardigheid en argumentatie de afgelopen maanden grote stappen heb gezet. Ook vond ik het houden van de presentatie erg leerzaam.

Waar ik in het bijzonder moeite mee had was tijdsmanagement en efficiënt werken. Ik heb lastig gevonden in te schatten hoelang ik kwijt zou zijn aan het schrijven van de deelopdrachten. Hierdoor kwam ik geregeld in tijdsnood en ervaarde ik vaak stress. Hierbij komt kijken dat ik in Maart een tijd ziek ben geweest waardoor ik enkele belangrijke bijeenkomsten heb gemist. Hieronder ook het statistiek practicum. Doordat ik dit practicum en colleges heb gemist heeft het lang geduurd voordat mijn statistische analyse op gang kwam. Ik heb vaak het idee gehad dat ik achter de feiten aanliep. Hierbij kwam kijken dat ik SPSS erg lastig vind om te gebruiken.

Het proces van het concept naar de eindversie was bijzonder uitdagend. Ik heb na gesprek met Rita de focus gelegd op het herschrijven van de inleiding en theorie. Hierdoor heb ik bepaalde andere zaken niet goed genoeg kunnen uitvoeren. De belangrijkste tekortkoming is de assumptiecontrole, de outlier check is niet volledig uitgevoerd. Ik heb de twee grootste outliers niet kunnen verwijderen (zie volgende pagina voor verdere uitleg over specifieke punten).

Een laatste punt over het gebruik van AI. Ik heb zo nu en dan Chat GPT geraadpleegd zoals ook blijkt uit de toelichtende teksten van de deelopdrachten. Echter heb ik de controle hierbij nooit uit handen gegeven. Ik heb Chat GPT geen zaken laten schrijven. Alleen heb ik het enkele keren gebruikt ter vervanging van Google. Hierbij heb ik bronvermelding opgevraagd en goed gecontroleerd of ik de bron vertrouwde. Pas dan heb ik de informatie aangenomen.

Al met al heb ik met een positieve blik terug op het proces en het uiteindelijke stuk. Ik ben trots te zien wat de uitkomst is van al het harde werken en het voelt alsof ik het bachelor traject met het schrijven van dit werkstuk waardig heb kunnen afronden.

Hieronder nog een paar opmerkingen over aanpassingen in vergelijking met de conceptversie:

- De paragraaf over de participanten en procedure heb ik op het laatste moment opnieuw moeten schrijven omdat ik de herschreven tekst was kwijtgeraakt. Er is een kans dat er hierdoor fouten zijn geslopen in het verwerken van de feedback.
- Ik heb het schrijven van het tweede deel van de theorie over financiële onzekerheid als de grootste uitdaging ervaren. Het is me niet gelukt de tekst zo te krijgen als ik wil. Ik heb mijn best gedaan je advies over de structuur van de tekst op te volgen door gedeelde doelstellingen en samenwerking samen te nemen. Je zei dat ik dit het beste kon koppelen aan bedreiging die financieel onzekereren ervaren. Ik kwam er bij het schrijven alleen achter dat ik het moeilijk vond deze bedreiging niet óók te verbinden aan het argument over normatieve ondersteuning. Ik realiseerde me dat al deze voorwaardes van Allport onderling afhankelijk van elkaar zijn en moeilijk te scheiden. Dat was in ieder geval de moeilijkheid dit ik ervaaarde.
- Ik beargumenteerde daarnaast dat het nuttig is ook te kijken naar culturele elementen in plaats van enkel intergroepscontact. Echter beargumenteer ik in het deel over financiële onzekerheid dat deze oppervlakkige uitwisseling van culturele elementen niet daadwerkelijk leidt tot afname van vooroordelen. Ik spreek mezelf hierin dus een beetje tegen.
- Ook is belangrijk te melden dat financiële onzekerheid in de bijlage nog steeds staat weergegeven als bestaansonzekerheid. Ik was me er niet van bewust dat dit tot verwarring zou kunnen leiden bij het lezen van de bijlage. Ik had op het einde geen tijd meer de analyse opnieuw uit te voeren met de andere term als variabelenaam. Ik dacht dat dit niet een groot probleem zou zijn.
- Als laatste moet ik een belangrijk punt maken over de assumptiecontrole. In het uitvoeren van de analyse in SPSS waren er bepaalde zaken waar ik erg van in de war ben geraakt. Zoals het aanmaken van ID-nummering. Zo kwamen op het laatst de case- nummers in de plot van de leverage en cook's distance niet overeen met de waardes in mijn dataset. Ik heb dit geprobeerd op te lossen door opnieuw te beginnen bij de oorspronkelijke dataset en mijn syntax hier over te runnen. Ik dacht dat er misschien iets verkeerd was gegaan in mijn case-selectie. Echter heeft dit het niet opgelost. Ik heb hierdoor de specifieke twee outliers die substantieel afwijken van de rest van de dataset niet kunnen identificeren en verwijderen. Ik dacht dat dit geen vergaande consequenties zou hebben voor mijn resultaten aangezien de N relatief groot is.

1. Toelichtende tekst deelopdracht 1 (19 februari 2025)

In deze voorbereidende opdracht op het bachelor eindwerkstuk heb ik verschillende vormen van ondersteuning gebruikt. Allereerst heb ik geprobeerd een algemeen inzicht te ontwikkelen in het huidige onderzoeksveld van identiteitsvorming door enkele sociaal psychologische artikelen te lezen die beschikbaar werden gesteld door de begeleider. Vervolgens heb ik geprobeerd gebruik te maken van de verwijzingen in de artikelen om het brononderzoek verder uit te breiden. Hierbij heb ik ook het internet geraadpleegd voor opheldering van termen en definities. Gedurende het gehele proces heb ik de syllabus Schrijfvaardigheid Deel 1 en Deel 2 geraadpleegd om te garanderen dat mijn werkwijze in overeenstemming is met de verwachtingen en eisen van sociaalwetenschappelijk academisch onderzoek volgens de Rijksuniversiteit Groningen.

Tijdens het inventarisatieproces en het schrijven van de opdracht heb ik frequent gebruik gemaakt van de generatieve AI- tool Chat GPT. Ik heb deze uitsluitend gebruikt ter aanvulling op literatuuronderzoek. Ik vond het behulpzaam AI te gebruiken om verdere ideeën te generen, ik heb deze ideeën ten alle tijden uitsluitend gebruikt er inspiratie. Door onderzoek te doen naar de gegenereerde ideeën hoopte ik een omvattend theoretisch kader te kunnen opzetten.

Ik sluit af met een overzicht van enkele vragen die ik heb naar aanleiding van het afgelopen werkproces en het punt waar ik nu sta in het traject van het werkstuk:

- *In de datasets zitten erg veel vragen die relevant zijn voor mijn concepten. Zo zijn er alleen al in de “Social inequality in the NIs (2020)” dataset drie vragen die ik zou kunnen gebruiken om het concept interculturele ervaring te meten. Is het de bedoeling dat ik deze vragen uit de dataset samenbreng tot één variabele? Want als ik in de operationalisatiepagina van de syllabus kijk zie ik dat ze maar één enkele vraag opnemen om de variabele te meten. Daaruit lijkt het dat één enkele vraag voor het meetbaar maken van je concept al voldoende is, maar dat lijkt me wat weinig...*
- *Het selecteren van een geschikte controlevariabele heb ik ervaren als de grootste uitdaging tijdens de opdracht. Ik ben er ondanks begrip van de functie van de controlevariabele niet zeker van of ik op dit moment een juiste variabele heb geselecteerd. Ik twijfel of de variabele multiculturele achtergrond niet te moeilijk is om te operationaliseren en af te bakenen.*
- *Een ander probleem waar ik tegen aanliep was het verkrijgen van toegang tot veel artikelen, ook de artikelen die ter beschikking waren gesteld via de mail. Via LibGuides en SmartCat lukte het me vaak niet de artikelen of hoofdstukken te verkrijgen. Ook via andere wegen kreeg ik vaak geen toegang. Dit heeft waarschijnlijk deels te maken met mijn gebrek aan kennis over deze platformen. Dit komt denk ik deels doordat het bibliotheekpracticum met een week was uitgesteld, Hierdoor is mijn literatuurstudie iets beperkter geworden dan ik eerst voor ogen had.*

2. Toelichtende tekst deelopdracht 2 (3 maart 2025)

Reflectie op werkproces en toepassing feedback

Voor het schrijven van de inleiding en het theoretische kader heb ik geprobeerd zo goed als mogelijk gebruik te maken van de feedback en de inzichten uit de vorige opdracht. Op de eerste plaats kreeg ik als feedback levendiger te schrijven en concretere voorbeelden te geven. Ik heb mijn eerste versie uit de onderzoeksopzet hergeformuleerd en de argumentatie geprobeerd zo veel mogelijk in mijn eigen woorden te omschrijven. Ik vind dat dit op dit moment nog niet voldoende is. Wel denk ik dat er meer een rode lijn in de argumentatie zit voor de invloed van interculturele ervaring zit.

Het argument voor bestaansonzekerheid is nog niet af. Ik had niet genoeg tijd om genoeg bronnenonderzoek te doen. Wel denk ik dat ik op de juiste weg zit en dit voor de volgende opdracht tot een overtuigende tekst kan schrijven.

Het introduceren en onderbouwen van gebruik van de controlevariabelen mist nog. Hier ben ik nog niet aan toegekomen.

Het werkproces omvatte het zoeken en lezen van aanvullende literatuur. Ik heb boeken geleend uit de bibliotheek en artikelen uitgeprint die ik als zeer relevant beschouwde, dit waren *Reducing Intergroup Bias* (Geartner & Dovidio, 2000) en *The Nature of Prejudice* (Allport, 1954). Er is vooral veel tijd gegaan in het schrijven van de inleiding. Dit kwam voornamelijk doordat ik erg werd gegrepen door het artikel van Rabbani (2019). Ik vind het erg belangrijk om de lezer gevoel mee te geven over de noodzaak en relevantie van de onderzoeksvraag. Ik ben nu nog niet tevreden met de tekst omdat ik vind dat de onderzoeksvraag nog niet genoeg centraal staat. Ik hoop het argument van Rabbani vloeiender en bondiger te kunnen formuleren. Ik vond het een uitdaging de argumentatie op een natuurlijke wijze instrumenteel te gebruiken. Dit komt mede doordat ik het argument van Guzmán soms moeilijk vindt te volgen en het erg filosofisch van aard is. Ik ben er echter van overtuigd dat dit juist de sterkte is van het argument en het een mooie basis kan vormen voor mijn onderzoek. Ik geloof namelijk erg in ons menselijk potentieel tot verbinding. De filosofische argumentatie van Guzmán heeft naar mijn mening een sterke overtuigingskracht als ik het goed weet te verbinden aan mijn onderzoek. Ik wil proberen dit argument in latere versies te verbeteren zodat het echt een ondersteunende factor speelt in het verduidelijken waarom het noodzakelijk is de vorming van een mondiale identiteit te begrijpen.

Specifieke vragen aan de begeleider:

- Ik vind het lastig om bij het verwijzen naar literatuur een keuze te maken welke artikelen ik gebruik ter onderbouwing. In een artikel wordt namelijk bijna altijd voorgaande studies aangehaald voor claims die worden gemaakt. Is het voldoende om de claim die wordt gemaakt te laten verwijzen naar het artikel dat ik lees of moet ik ook verwijzen naar de oorspronkelijke

oorsprong van de claim? Dit kunnen soms namelijk wel meerdere artikelen zijn. Het lijkt me niet te bedoeling dat ik refereer naar een artikel dat ik niet heb gelezen.

- Beslaat mondiale identiteit ook andere stigmatiserende elementen om mensen als outgroup te bestempelen? Zoals seksuele voorkeur of gender? Of gaat het specifiek om geografisch georiënteerde kenmerken als etniciteit?

3. Toelichtende tekst deelopdracht 3 (8 april 2025)

Toelichtende tekst op herziene versie inleiding en theorie

De tekst die ik op dit moment nog niet af heb gekregen heb ik weergegeven in rode letters. Dit hoeft je niet te lezen en te voorzien van feedback. Ik zal hier zelf mee aan de slag gaan voor de volgende versie.

Inleiding

Bij het herschrijven van de inleiding heb ik geprobeerd stapsgewijs de punten op te nemen in zoals je ze beschreef voor het creëren van een logische structuur/ rode draad. Ik zag in dat delen van de argumentatie erg uitweken en hierdoor verwarring veroorzaakten. Ik heb het heel erg als een uitdaging gezien de zinnen duidelijk te herformuleren en minder gebruik te maken van conceptuele en abstracte taal. Daar ben ik veel tijd aan kwijt geweest. Ik denk dat dit komt doordat ik erg perfectionistisch ben en daardoor snel de voorkeur geef aan ingewikkelde zinnen dan aan simpele zinnen.

Ik ben het eens met je opmerking dat de filosofische argumenten van Guzmán een meer gerichte plaats moet krijgen in het onderbouwen van het effect van interculturele ervaring. Ik heb het artikel van Rabanni uitvoerig gelezen maar blijf het lastig vinden de strekking van het verhaal beknopt en methodisch te gebruiken. Daarnaast is goed om te weten dat de artikelen van Guzmán waar Rabanni haar tekst op baseert enkel uitgracht zijn in het Spaans en sommigen überhaupt niet openbaar zijn gemaakt, ze verwijst hier echter wel naar, wat ik gek vind. Dit is specifiek Guzmán's (2005) *Philosophy and Peace Research*. Momenteel is de inleiding nog niet af. Ik ben vanwege tijdgebrek voor de deadline eerst doorgegaan met het schrijven van de theorie en methode en niet toegekomen aan het afmaken van de tekst. Ik heb echter wel alle feedback die je hebt gegeven zorgvuldig bestudeerd. Ik vind het moeilijk om in lijn met jouw woorden het filosofische argument in te bouwen in het verhaal. Ik wil dit met zorg en aandacht doen voor de volgende deelopdracht.

Theorie

Met betrekking tot de theorie heb ik de onderbouwing voor het hoofdeffect op dit moment in grote lijnen rond. Ik heb zo goed als ik kon geprobeerd meet systematisch geprobeerd de CIIM te presenteren. SIT heb ik zoals je zei weggelaten omdat dit inderdaad niet nodig was het verband te onderbouwen.

Het enige wat nu nog mist is het beschrijven hoe interculturele ervaring aanleiding geeft tot hercategorisatie, en als dede dus mondiale identificatie mogelijk maakt.

Het is me niet gelukt de tekst over het moderatieverband te schrijven, ik miste de kennis en onderbouwing en had niet genoeg tijd meer om in de theorie te duiken. Ik begrijp de feedback over het moderatieverband en heb geprobeerd dit te verwerken tot een nieuwe tekst die dicht bij de rol van bestaanonzekerheid blijft. Ik zal proberen economische ongelijkheid te nemen als een verkaring voor deze rol, niet als een verklaring op zich zelf. Dit mist momenteel ook nog in de inleiding.

4. Toelichtende tekst deelopdracht 4 (2 mei 2025)

De resultatenparagraaf is tot stand gekomen na het uitvoeren van de statistische analyses met behulp van de opdracht van voortgezette statistiek. Op het moment van het schrijven van deze opdracht was ik ervan overtuigd dat mijn huidige lineaire model niet geschikt zou zijn om de continue variabele mondiale identiteit, met vier categorieën, te meten. Marijtte concludeerde echter dat de assumpties niet dermate erg waren geschonden dat het nodig was om mijn model om te gooien. Om die reden ben ik doorgegaan met de analyse zoals ik hem heb gemaakt in de statistiek opdracht.

Ik heb voor het schrijven van deze paragraaf veel verschillende hulpbronnen geraadpleegd.

Ik heb gebruik gemaakt van deel 2 van de schrijfsyllabus om de opmaak van de tabellen en de volgorde van de kopjes te bepalen.

Ik heb ook veel gebruik gemaakt van ChatGTP om zaken die betrekking hebben op SPSS te verhelderen en uit te leggen. Bijvoorbeeld hoe bepaalde bewerkingen moesten worden uitgevoerd en wat te betekenis is van statistische toetsen. Ook heb ik gevraagd voor een interpretatie van mijn plots, zoals de PP en spreidingsdiagram. Deze antwoorden heb ik met veel voorzorg geïnterpreteerd en alleen gebruikt als aanvulling op mijn eigen interpretatie.

Ook heb ik gebruikt gemaakt van enkele bachelor scripties uit voorgaande jaren voor de opmaak en structureren van de paragraaf. Voornamelijk ook om te zien hoe Bijlage 3 is ingericht.

Ik twijfel op dit moment nog of ik er handig aan doe de Bijlage zo in te richten dat de syntax van de bewerkingen in de lopende tekst staat of dat ik deze uit de tekst moet halen en wellicht in bijlage 2 moet opnemen zodat bijlage 3 leesbaar wordt. Ik neem tenminste aan dat de beschrijving van mijn assumpties niet in de syntax hoeft te staan? Dit zijn namelijk erg lange stukken tekst.

De analyse van de uitbijters is nog niet volledig. Ik weet niet welk criterium ik moet stellen voor de onderzochte invloedrijke punten en uitbijters, op dit moment heb ik voor de leverage en Cook's distance respectievelijk de grenswaarde 0,00776 en 0,0031 gesteld. In het spreidingsdiagram zijn er enkele observaties een erg sterke invloed hebben op het model. Deze heb ik gelabeld. Ook twijfel ik hoe ik deze

variabelen moet verwijderen. Is het idee dat ik een selectie maak van invloedrijke punten en deze uit de dataset haal om vervolgens opnieuw de regressie te schatten en te kijken of dit effect heeft op de kwaliteit van het model? Zodra ik hier meer zekerheid over heb wil ik verder uitzoeken wat de aard is van de uitbijters in mijn model en waarom ze zo veel afwijken.

5. Toelichtende tekst deelopdracht 5 (19 mei 2025)

Hieronder weergegeven is de conceptversie van mijn scriptie. Alleen op de inleiding, theorie over het moderatie-effect, methode en bijlage 1 zou ik graag feedback willen ontvangen. De modevaluatie en toetsing heb ik nog niet kunnen herschrijven, hier hoeft ik dan ook geen feedback op. Ook bijlage 2 en 3 heb ik nog niet bewerkt. Wel zou ik graag feedback willen op bijlage 1 gezien de wijzigingen in het model. Ik heb de analyse opnieuw uitgevoerd en de univariate, bivariate analyse herschreven. Ook heb ik de tabellen bijgewerkt waarin de nieuwe coëfficiënten te zien zijn.

Over de inleiding hoor ik graag of de opbouw en structuur in lijn is met de vereisten, of de rode draad voldoende is terug te zien en of de boodschap helder genoeg staat weergegeven. We hebben het hier over gehad tijdens de bijeenkomst, ik denk dat ik wellicht nog steeds wat te ambitieus ben. Ik heb de feedback zo goed als mogelijk verwerkt.

Over de theorie over bestaansonzekerheid wil ik graag feedback krijgen aangezien ik dit nog niet eerder heb ontvangen. Graag hoor of het argument goed is opgebouwd en of er zaken ontbreken of niet helder genoeg zijn uitgelegd. Ook met betrekking tot terugkoppeling van de theorie in de discussie/conclusie vind ik het belangrijk te weten of de argumentatie van het moderatie verband voldoende is. Ik heb dit argument zoals je had voorgesteld

- **Een specifieke vraag heb ik met betrekking tot de opmerking die je had geplaatst over een introducerend tekstje aan het begin van de theorie. Het was voor mij niet helder wat hierin moet worden benoemd.**

Over de methode en resultaten hoor ik graag of de analyse nu juist is uitgevoerd en of dit inderdaad, zoals ik denk, een beter model is dan mét de controlevariabele culturele achtergrond. Ik heb de tabellen toegevoegd om de coëfficiënten te laten zien. De N is licht gedaald maar de coëfficiënten zijn nagenoeg gelijk. De F-change is afgenomen met één procent punt in alle modellen.

- Ik heb besloten de controlevariabele culturele achtergrond uit het model te verwijderen omdat ik ten onrechte niet had gefilterd voor herkomst. Als ik dit niet had gedaan werd het model onbruikbaar aangezien het model alleen bruikbaar is voor personen met een autochtone achtergrond. De variabele interculturele achtergrond maakt immers gebruik van items die veronderstellen dat de respondenten dezelfde achtergrond hebben. De ervaring met een andere

cultuur zal voor niet autochtonen hoger liggen. Dit is het geval bij onder andere de items: “voor mijn werk of studie heb ik regelmatig contact met mensen in het buitenland” of ““ik maak gebruik van email of social media (bijvoorbeeld Facebook) om met mensen in het buitenland te communiceren”. **Mijn vraag is of ik er goed aan die hierom een nieuwe, derde, controlevariabele toe te voegen, bijvoorbeeld inkomen? Of dat het volstaat met de huidige twee.** Het lijkt mij wel zinvol dit als nog te doen aangezien ik grote overlap verwacht tussen mondiale identificatie en inkomen.